

VIU

2^{ESO}

Valencià: llengua i literatura

Maria Cebolla Tormos (coord.)

Maria Trinidad Bou Grau

Maria del Mar Collado Aliño

Andrea Martí Vidal

Anna Montaña Llopis

© Tabarca Llibres, S.L.

© Maria Cebolla Tormos (coord.)
Maria Trinidad Bou Grau
Maria del Mar Collado Aliño
Andrea Martí Vidal
Anna Montaña Llopis

ISBN: 978-84-8025-606-3
Dipòsit Legal: V-1909-2023

Edita:
Tabarca Llibres, S.L.
Pl. Alqueria de la Culla, 4
Edif. Albufera Center, of. 104-B
Tel.: 963 186 007
www.tabarcallibres.com
46910 ALFAFAR (València)

Imprés: Gráficas Leitzaran

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra sols es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra s'ha d'adreçar a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos. www.cedro.org).

Us presentem **VIU**, el nou projecte de l'Editorial Tabarca per a 2n d'ESO en l'assignatura de Valencià: llengua i literatura. S'anomena **VIU** perquè volem manifestar que la nostra llengua té vida, que està en plena activitat i en constant moviment. I aquesta vida la incorporem al llibre de text que també està viu, que aporta novetats i recursos per a l'aprenentatge de la llengua alhora que també facilitarà a l'alumnat les eines necessàries per a adquirir les competències i les habilitats pertinents per a utilitzar la llengua amb garanties de rendiment i èxit.

Aquest nou material didàctic adreçat a l'ensenyament de la llengua i la literatura incorpora una línia metodològica innovadora perquè posem l'èmfasi en aquells aprenentatges que es consideren imprescindibles, des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació de les competències i dels sabers adquirits. El projecte contempla diverses metodologies: des de l'enfocament comunicatiu tant en l'anàlisi com en la producció de les activitats, l'aprenentatge per projectes, el tractament integrat de llengües, l'aprenentatge cooperatiu, etc. Aquestes metodologies són compatibles unes amb les altres tenint en compte l'objectiu que es persegueix en cada activitat o bloc.

Per aquest motiu, el llibre compta amb una estructura que organitza els continguts de la manera més adient i progressiva: en l'apartat de **Viu en valencià** es treballen les habilitats comunicatives per a assolir una competència comunicativa eficient i eficaç en valencià per mitjà de textos significatius, àudios i vídeos reals i recents, molt pròxims a l'alumnat. **Reviscolem la terra** combina el treball de la llengua amb el foment de la sensibilitat i el respecte cap al planeta i la sostenibilitat del medi ambient. **Viu la llengua** presenta els continguts lingüístics amb un aspecte més atractiu i innovador, i un enfocament més comunicatiu. En el bloc dedicat al **Plurilingüisme viu** es fomenta el respecte i la tolerància cap a les llengües, s'eviten els prejudicis lingüístics i s'amplia el coneixement sobre la llengua autòctona. La **Literatura viva** incorpora novetats quant a la selecció dels textos, més actuals i transversals, tenint en compte la presència de la dona i l'organització de la informació. L'apartat del **Projecte Viu** és una proposta d'avaluació que respon al treball per tasques on es desenvolupen més encertadament les destreses. La tasca del projecte es relaciona amb la resta d'apartats de la unitat per tal de construir-lo a partir dels aprenentatges realitzats en les pàgines anteriors. **Idees clares** presenta diverses tècniques d'estudi per tal d'afavorir la reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge i fer que l'alumnat se n'adone de com aprén. L'últim apartat és l'**Avaluació** on l'alumnat podrà demostrar si ha assolit els continguts de la unitat mitjançant un text i diverses qüestions teòriques i pràctiques vistes al llarg de la unitat.

El llibre de text disposa, a més, d'un material extra que consta d'una **Guia del professorat**, el **solucionari** i una bateria de **recursos** per a ampliar i reforçar el treball de l'alumnat en la versió digital on s'inclouen els **àudios, vídeos i enllaços** necessaris per a la realització de les activitats.

	VIU EN VALENCIÀ	REVISCOLEM LA TERRA	VIU LA LLENGUA
1 EL NOVÉ ART pàg. 8	1. Històries en vinyetes – El còmic	2. Falsos mites sobre el reciclatge	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. Sons i grafies 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Les categories gramaticals 3.3. LÈXIC 3.3.1. Les onomatopeies
2 FEM MÚSICA! pàg. 26	1. On hi ha música, mala cosa no pot haver – Música en valencià	2. La música de la terra	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. La g i la j. Els dígrafs tg i tj 3.1.2. Les vocals 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Tipus de sintagmes 3.3. LÈXIC 3.3.1. Les locucions adjectives, prepositives, adverbials i conjuntives
3 POESIA PERTOT ARREU pàg. 44	1. De la paraula a la imatge – La poesia	2. Vers l'aigua	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. La esse sorda i la esse sonora 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. El subjecte. Tipus 3.2.2. Estructura del subjecte 3.3. LÈXIC 3.3.1. Els refranys i les frases fetes
4 BAMBANT PEL TERRITORI pàg. 62	1. En ruta 1.1. El fullet informatiu	2. Com ser un turista responsable?	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. Les lletres b i v 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. El predicat. Tipus 3.3. LÈXIC 3.3.1. Els gentilicis i els topònims
5 EUREKA! pàg. 80	1. Mira quin invent! 1.1. El text descriptiu	2. Obsolescència vs. allargascència	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. La lletra h 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Els complements verbals (I) 3.3. FONÈTICA 3.3.1. Els barbarismes

PLURILINGÜISME VIU	LITERATURA VIVA	PROJECTE VIU	IDEES CLARES	AVALUACIÓ
4. Les llengües d'Europa	5. Els mites	6. Reconstruint els mites	<ul style="list-style-type: none"> – Organitzador gràfic – Reflexió sobre allò aprés 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. La sostenibilitat lingüística	5. Les figures retòriques	6. Posa lletra a la música	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa conceptual – Reflexió sobre allò aprés 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. La fidelitat lingüística	5. La poesia visual	6. Poesia amb objectes	<ul style="list-style-type: none"> – Aprenentatge cooperatiu: el joc de les paraules – Reflexió sobre allò aprés 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. El paisatge lingüístic	5. La novel·la d'aventures	6. Passejant per les nostres comarques	<ul style="list-style-type: none"> – La diana d'avaluació 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. Els prejudicis lingüístics	5. La novel·la de ciència-ficció	6. Fira d'invents	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa mental – Reflexió sobre allò aprés 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat

	VIU EN VALENCIÀ	REVISCOLEM LA TERRA	VIU LA LLENGUA
6 VA DE LLIBRES! <p>pàg. 98</p>	1. No saps què llegir? 1.1. La ressenya	2. Lectures verdes	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. Els signes de puntuació 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Els complements verbals (II) 3.3. LÈXIC 3.3.1. Paraules tabú i eufemismes
7 ANUNCIA'T <p>pàg. 116</p>	1. Que no et donen gat per llebre 1.1. L'anunci publicitari	2. L'ecopostureig	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. Les contraccions 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Els verbs regulars 3.3. FONÈTICA 3.3.1. Els falsos sinònims
8 PAS A PAS <p>pàg. 134</p>	1. A tots dona consell que no té per a ell 1.1. El text instructiu	2. Per una compra més sostenible	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. Confusions vocàliques 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Els verbs irregulars 3.3. LÈXIC 3.3.1. L'alimentació
9 HA! HA! HA! <p>pàg. 152</p>	1. A riure! – L'humor	2. El canvi climàtic no fa gràcia	3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA 3.1.1. Repàs ortogràfic 3.2. MORFOSINTAXI 3.2.1. Substantius de doble gènere 3.3. LÈXIC 3.3.1. La composició 3.3.2. La derivació
ANNEX <p>pàg. 171</p>	1. Rúbrica de l'expressió escrita		
	2. Rúbrica de l'expressió oral		
	3. Rúbrica de coavaluació		
	Connectors		

PLURILINGÜISME VIU	LITERATURA VIVA	PROJECTE VIU	IDEES CLARES	AVALUACIÓ
4. La llengua materna	5. La novel·la de misteri	6. Soc bibliotuber/a	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa mental – La pluja de les preguntes 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. La normalització lingüística	5. La tragèdia	6. Som publicistes!	<ul style="list-style-type: none"> – Aprenentatge cooperatiu: parelles comparteixen 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. La diversitat lingüística	5. El drama	6. Fira gastronòmica	<ul style="list-style-type: none"> – Esquema – Reflexió sobre allò aprés 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
4. L'ecologia de les llengües	5. La comèdia	6. Riem un poc?	<ul style="list-style-type: none"> – Aprenentatge cooperatiu: cadena de preguntes – Reflexió sobre allò aprés 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat

U
N
I
T
A
T

EL NOVÉ ART

VIU EN VALENCIÀ

1. Històries en vinyetes

REVISCOLEM LA TERRA

2. Falsos mites sobre el reciclatge

VIU LA LLENGUA

3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA

3.1.1. Sons i grafies

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Les categories gramaticals

3.3. LÈXIC

3.3.1. Les onomatopeies

PLURILINGÜISME VIU

4. Les llengües d'Europa

LITERATURA VIVA

5. Els mites

PROJECTE VIU

6. Reconstruint els mites

IDEES CLARES

AVALUACIÓ

1. HISTÒRIES EN VINYETES

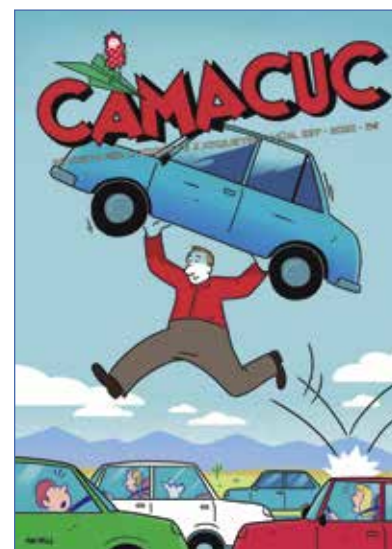

1. **[CO]** Mira aquest fragment del programa *Plaerdemavida* d'À Punt dedicat a les revistes juvenils valencianes i respon les preguntes següents:

Plaerdemavida

- Per quin motiu es va crear la revista literària *Gargots*?
- Quin és l'objectiu de la revista *Camacuc*?
- A què s'hi dedica Manel Gimeno i per a quina revista treballa?
- Quina va ser la seua primera col·laboració professional?
- Manel Gimeno explica el procés de creació d'un còmic. Ordena de manera correcta els passos d'aquest procés:
 - Documentar-se.
 - Confeccionar l'*storyboard* (esbós de la historieta).
 - Crear el guió.
 - Definir els personatges.
- Manel Gimeno considera l'ofici de dibuixant:
 - Ordinari.
 - Solitari.
 - Impersonal.

2. **[EO]** Al principi del vídeo apareix una citació de Miquel Desclot que diu: «Comencem a llegir per plaer i, de fet, seria desitjable que aquest plaer no ens abandonara mai». Per parelles, realitzeu aquest qüestionari sobre la lectura i compartiu les vostres respostes amb la resta de la classe.

- Un llibre de la teua infància.
- Estàs llegint algun llibre en aquest moment?
- Quin gènere t'agrada més i menys? Per què?
- T'agraden les lectures que es proposen a l'institut? Per què?
- Un llibre que recomanaries a algú.
- Quin és el teu lloc preferit per a llegir?

El **còmic** és un text narratiu que conta una història per mitjà d'una successió de vinyetes que contenen imatges i text. Per a contar-la, se serveix de diversos recursos:

- ✓ Les **vinyetes** són requadres generalment tancats que inclouen el text i les imatges.
- ✓ Les **bafarades** o **globus** representen els diàlegs o els pensaments dels personatges. Hi ha diferents tipus de bafarades per a assenyalar de forma gràfica el tipus de diàleg: parlar, pensar, cridar...
- ✓ El **cartutx** representa la veu del narrador i explica els canvis de lloc i de temps.
- ✓ Les **onomatopeies** representen el so de les persones, dels animals o dels objectes.
- ✓ Les **línies cinètiques** expressen els moviments dels personatges o dels objectes del còmic.
- ✓ Les **metàfores visuals** permeten expressar una idea de manera ràpida i senzilla mitjançant dibuixos. Per exemple, un personatge enamorat tindrà cors al seu voltant.

3. **LEB** Escriu la història d'aquest còmic mut. Pots començar així: «El senyor Pot havia decidit anar a la platja, però quan va arribar...»

Revista **CAVALL FORT**, núm. 1345-1346, agost 2018. Autor: Jordi Gastó; Il·lustrador: Christian Inaraja.

4. **CE** Llig el còmic d'Anna Gamma i respon aquestes preguntes:

- a) Explica la història que es conta en el còmic.
- b) Quin tipus de bafarades s'utilitzen?
- c) Hi ha línies cinètiques? Què representen?
- d) Apareixen onomatopeies? Explica què simbolitzen.
- e) Quin és el significat de la paraula «setciències»? Quina altra paraula que apareix en el còmic té el mateix significat?

2. FALSOS MITES SOBRE EL RECICLATGE

1. Digues si aquestes idees sobre el reciclatge de deixalles són vertaderes o falses:

- a) El reciclatge implica que la qualitat del producte disminuïska.
- b) Reciclar suposa una gran despesa energètica i d'aigua.
- c) Reciclar separatament no serveix de res perquè després s'ajunten tots els residus en la planta de reciclatge.
- d) El procés de reciclatge provoca la pèrdua de llocs de treball.
- e) Els únics beneficiats pel reciclatge són les empreses.
- f) La meua contribució al reciclatge no és important.

Veritat ☐	Fals ☐
Veritat ☐	Fals ☐
Veritat ☐	Fals ☐
Veritat ☐	Fals ☐
Veritat ☐	Fals ☐
Veritat ☐	Fals ☐

2. **LEO** Per parelles, comproveu les respostes a partir de la informació que trobareu tot seguit. Després, comenteu amb la resta de la classe les vostres impressions.

RAONS PER A NO RECICLAR

LES EMPRESSES FAN NEGOCI

El reciclatge de les deixalles el realitzen unes entitats sense ànim de lucre que són els Sistemes Integrats de Gestió (SIG). Aquests SIG se sotmeten a una auditoria anual per a constatar que tots els diners que ingressen es dediquen a la gestió dels residus i no hi ha beneficis. Aquesta activitat genera llocs de treball, i s'han creat per a evitar que s'especule amb els residus.

EL RECICLATGE CONSUMEIX MOLTA ENERGIA

La producció de materials (vidres, paper, plàstic, metalls...) a partir de matèries primeres requereix al voltant d'un 20% més que si produïm aquests materials a partir de productes reciclats. Per exemple, els recipients de vidre són un material fàcil de reutilitzar que pot reciclar-se íntegrament i de manera il·limitada sense perdre qualitat.

AL FINAL VA A PARAR TOT AL MATEIX LLOC

Aquesta afirmació és del tot falsa. La bossa de fem es descarrega en plantes de tractament de residus on es recupera el 56% per a compost i altres materials com metall, plàstic i vidre. La resta, el 44%, és el rebuig que no és recuperable i es transporta als abocadors controlats.

JÓ NO GUANYE RES PER RECICLAR

Quan més reciclem, més estalviem. Si anaren tots els residus junts, si no hi haguera recollida selectiva, el cost del rebut del fem seria al voltant d'un 13% més car. Però també guanyes un medi ambient més segur, de més qualitat i evites el canvi climàtic i altres contaminacions.

3.1. ORTOGRAFIA

3.1.1 Sons i grafies

L'**alfabet** està format per 26 lletres: **a** (a), **b** (be), **c** (ce), **d** (de), **e** (e), **f** (efe), **g** (ge), **h** (hac), **i** (i), **j** (jota), **k** (ca), **l** (ele), **m** (eme), **n** (ene), **o** (o), **p** (pe), **q** (cu), **r** (erre), **s** (esse), **t** (te), **u** (u), **v** (ve), **w** (ve doble), **x** (ics), **y** (i grega), **z** (zeta); que utilitzem per a representar els sons que coneixem.

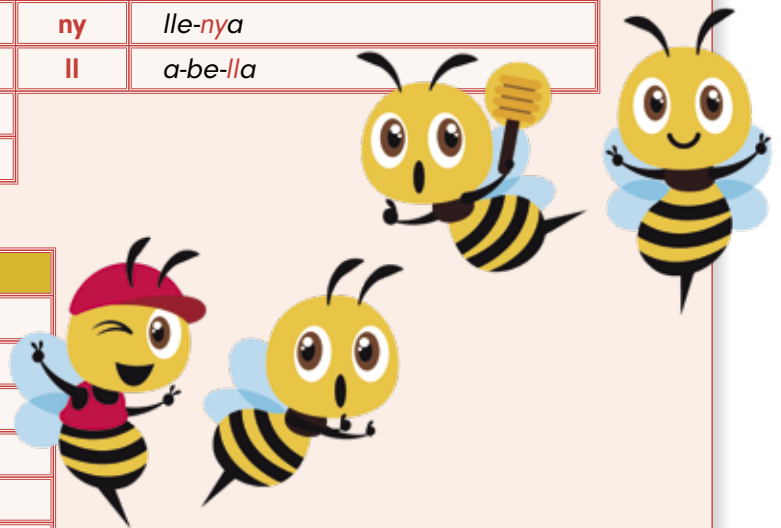
COMPTE!

No totes les lletres tenen equivalència amb un únic so. És a dir, una grafia pot representar dos sons diferents. Per exemple, la lletra **x** es pot representar amb el fonema /ks/ (*fixar*) o /gz/ (*exigir*). Tanmateix, un so es pot representar mitjançant diverses grafies. Un exemple és: *bicicleta* i *passar* on les grafies subratllades representen el mateix so.

Alguns dels sons que coneixem es representen amb **dígrafs** o mitjançant **lletres compostes**.

Dígrafs			
Se separen		No se separen	
rr	<i>car-ro</i>	qu	<i>pa-quet</i>
ss	<i>as-saig</i>	gu	<i>se-guir</i>
tj	<i>plat-ja</i>	ig	<i>en-mig</i>
tg	<i>pai-sat-ge</i>	ny	<i>lle-nya</i>
tx	<i>cot-xe</i>	ll	<i>a-be-lla</i>
sc	<i>es-ce-na</i>		
tz	<i>ho-rit-zó</i>		

Lletres compostes	
mm	<i>im-ma-dur</i>
nn	<i>ten-nis</i>
l·l	<i>col·le-gi</i>
tm	<i>rít-mi-ca</i>
tn	<i>Vi-et-nam</i>
tl	<i>at-le-tis-me</i>
tll	<i>rot-llo</i>

1. Identifica els dígrafs i les lletres compostes de les paraules següents. Després, realitza la separació sil·làbica.

a) estoig	b) carrera	c) ètnia
d) emmagatzemar	e) llibre	f) Pasqua
g) safareig	h) annex	i) atlàntic
j) aconseguir	k) fallera	l) assaig

2. Quina és la paraula intrusa? Fixa't en les grafies subratllades.

- a) cosí, cirera, cara, cub
 b) gat, gerro, gala, goril·la
 c) examen, caixó, Xàtiva, deixar
 d) carabassa, forçut, cendra, catamarà

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Les categories gramaticals

Les paraules són diferents i poden ser **variables** (admeten diferent gènere i nombre i se li poden afegir morfemes flexius) o **invariables** (no canvien, tenen una sola forma). Les **categories gramaticals** que existeixen són les següents:

- ✱ **Substantiu:** designa una idea, un objecte o un ésser animat o inanimat. Ex: *Paula, gos, taula*.
- ✱ **Adjectiu:** serveix per a expressar les qualitats del substantiu. Ex: *alt, llarg i valenta*.
- ✱ **Determinant:** acompanya el substantiu i concreta la informació que dona. Es classifiquen en articles, demostratius, possessius, numerals i indefinits. Ex: *el/la, aquell/aquella, vostre/vostra, tres* i *qualsevol*.
- ✱ **Pronom:** es refereix a una persona, objecte o animal sense dir el nom. Substitueixen els sintagmes. Ex: *jo/nosaltres, tu/vosaltres*.
- ✱ **Verb:** expressa accions. Ex: *jugue, finalitzarà* i *ballarem*.
- ✱ **Adverbi:** expressa circumstàncies de temps, de lloc, de manera... Completen el sentit d'altres adjectius, adverbis i verbs. Són invariables. Ex: *demà, aquí* i *bé*.
- ✱ **Preposició:** relaciona i uneix paraules. Són invariables. Ex: *a, de* i *en*.
- ✱ **Conjunció:** serveix per a unir una oració amb una altra. Són invariables. Ex: *i, o* i *però*.
- ✱ **Interjecció:** expressa una exclamació. Són invariables. Ex: *ei* i *bah!*

3. Escriu dos paraules de cada categoria gramatical.

Substantiu	Adjectiu	Determinant	Pronom	Verb	Adverbi	Preposició	Conjunció	Interjecció

4. Crea oracions amb l'estructura que es proposa.

- a) Article + substantiu + verb + adverb
- b) Article + substantiu + preposició + substantiu + verb + adjectiu
- c) Pronom + verb + adverb + adjectiu
- d) Substantiu + verb + adjectiu
- e) Determinant + substantiu + adjectiu + verb + adverb
- f) Substantiu + conjunció + substantiu + verb + substantiu

5. Classifica per categories gramaticals les paraules que apareixen en negreta en el text següent:

Seguit seguit, **filla meua**, m'has demanat per quina **raó** la nostra família va abandonar la terra dels nostres avantpassats i es va traslladar al regne de **Nàpols**. Abans em resultava **fàcil** fer-te **callar** amb evasives o amb alguna contalla improvisada. A hores d'ara, **però**, que t'has fet gran i ets quasi **una** dona que **prompte** es casarà, no puc continuar ocultant-te la veritat. Quan vam fugir de València, **vint** anys enrere, vaig fer jurar a tota la família **que** guardaríem aquest secret i que mai no en parlaríem **ningú**.

GOMAR, Rafa: *En blanc i negre*, València, Editorial Tabarca, 2000.

6. Classifica les paraules següents en variables i invariables segons la seua categoria gramatical.

ei — alegre — tard — i — però — pilota
 que — cantar — amb — nivell — avorrida

Paraules variables	Paraules invariables

3.3. LÈXIC

3.3.1. Les onomatopeies

Les **onomatopeies** són interjeccions que tenen com a finalitat imitar sons naturals. Podem trobar onomatopeies que imiten sons d'animals (*bub-bub*), sons de persones (*bla-bla-bla*), sons d'objectes (*rum-rum*)...

Cal tindre en compte que algunes onomatopeies poden variar segons les llengües, com per exemple, el batec del cor, que en anglés es representa amb l'onomatopeia «thump-thump» i en valencià amb l'onomatopeia «bum-bum».

7. Expliqueu el significat de cadascuna de les onomatopeies que apareixen en aquest còmic. Després, ordeneu-les alfabèticament.

8. Escriu les onomatopeies corresponents segons els significats que hi ha a continuació.

Onomatopeia	Significat
	Soroll que fa l'abella
	Bufit d'una persona
	So del rellotge
	Xarrar sense trelat

L'Estenedor, del Servei Local de Català de Mollet del Vallès i del Taller Alborada (IMSD), està subjecte a una llicència de Reconeixement-Compartir Igual 4.0 Internacional de Creative Commons

9. Escriviu una història en format còmic en què únicament s'utilitzen onomatopeies. Heu de crear, com a mínim, quatre vinyetes.

4. LES LLENGÜES D'EUROPA

Les llengües es relacionen les unes amb les altres com els membres d'una família. A causa dels seus orígens comuns, la majoria de les llengües a Europa poden agrupar-se en una gran família de **llengües indoeuropees**. Les famílies lingüístiques europees compostes per més llengües i més parlants són les famílies **germànica**, **romànica** i **eslava**. El grec, l'albanés i l'armeni són independents i el basc és un cas excepcional, ja que no pertany a cap família indoeuropea i se'n desconeixen els orígens. Altres famílies lingüístiques són les llengües uralianes, les llengües altaïques, les llengües kartvelianes i les llengües afroasiàtiques.

Llengües germàniques	alemany, neerlandés, frisó, anglés i <i>jiddisch</i>
Llengües escandinaves	danés, islandés, noruec, feroés i suec
Llengües romàniques	romanés, italià, espanyol, portugués, català o valencià, occità, francès, romanx, retoromànic i sard
Llengües eslaves	eslovac, polonés, txec, bielorús, rus, ucraïnés, bosnià, búlgar, croat, eslové, macedoni i serbi
Llengües celtes	irlandés, gaèlic escocés, gal·lès, bretó, còrnic i manx
Llengües bàltiques	letó i lituà
Llengües uralianes	finés, estonià i hongarés
Llengües altaïques	turc i àzeri
Llengües kartvelianes	georgià
Llengües afroasiàtiques	maltés

1. Elabora un arbre genealògic que incloga les distintes famílies lingüístiques europees i les seues llengües.

2. En grups, busqueu informació sobre les distintes llengües d'Europa i realitzeu un mural que incorpore dades sobre aquestes, també podeu incloure imatges o il·lustracions. Podeu inspirar-vos en la informació que trobareu en el codi QR.

Llengües d'Europa

5. ELS MITES

Els **mites** són històries antigues, algunes més reals que altres i altres totalment inventades on els protagonistes solen ser déus, semi-déus, herois, monstres i éssers extraordinaris que destaquen per les seues virtuts: força, bellesa, valentia...

Els mites són herència de l'antiga Grècia i foren adoptats posteriorment pels romans, malgrat això totes les cultures tenen mites propis.

Els mites tracten d'explicar allò que la humanitat sempre s'ha preguntat, per això els **temes principals** són l'origen del món, dels hòmens, dels pobles, dels animals, de les plantes, dels astres... Per tant, podem dir que els mites tenen com a **finalitat** interpretar el món que ens envolta.

Com a narració, els mites presenten una sèrie de característiques pròpies:

- ✓ No tenen un **autor** únic, ja que estan creades per la societat.
- ✓ Són de **caràcter tradicional**, ja que passen de pares a fills de forma oral.
- ✓ Transmeten **valors** positius com el coratge i la valentia, però també els desitjos, els temors i els ideals de la societat.
- ✓ Són narracions on l'**acció** és molt important: trobem lluites, aventures màgiques i grans gestes.

En l'actualitat, molts d'aquests mites els podem veure al cine, ja que s'han fet pel·lícules i sèries sobre personatges mitològics com Helena de Troia, Ulisses, Hèrcules o 300.

1. **LEO** Busca informació sobre els mites que et proposem i comenta'ls a la resta de la classe.

Mite de Narcís

Mite d'Ícar i Dèdal

Mite d'Èdip

2. **CE** Llig el fragment següent sobre el mite de Pandora i contesta:

ZEUS: (*Furiós.*) L'actitud de Prometeu és intolerable. Intolerable! Absolutament intolerable!

HEFEST: (*Suau.*) Tens tota la raó, pare. Qui s'ha pensat que és, aquest tità desvergonyat?

ZEUS: (*Com abans.*) Ja em va disgustar prou quan ens deixà sense la carn del bou i la va repartir entre els mortals. Però açò del foc és intolerable. Absolutament intolerable!

HEFEST: (*Com abans.*) Molt cert, pare.

ZEUS: (*Ignorant-lo, sempre furiós.*) Jo li ensenyaré el respecte que mereixen les divinitats. Coneixerà el sabor de la meua venjança!

HEFEST: Com has pensat castigar-lo, pare?

ZEUS: Fent-lo tastar la seua medicina.

HEFEST: Què vols dir?

ZEUS: (*Impacient.*) Que em venjaré amb un engany, Hefest. Amb un engany molt més subtil que el seu. I en el qual tu seràs una peça important

HEFEST: (*Sorprés.*) Jo, pare?

ZEUS: Tu, Hefest, tu! Qui, sinó tu, és el déu del foc i de tots els treballs que es fan amb les mans? Qui, sinó tu, pot crear una dona d'argila tan perfecta que s'assemble a les deesses?

HEFEST: Vols que siga d'argila la primera dona fora de l'Olimp?

ZEUS: Tu fes-la d'argila, que jo li infondré vida i l'adornaré amb els dons de tots els déus i les deesses. Per això el seu nom serà Pandora.

HEFEST: Modelar-la no em serà difícil, pare. Però encara no entenc com podrà ser això el castic de Prometeu.

ZEUS: Perquè la casaré amb ell, fill meu. I bé saps que un matrimoni pot ser una benedicció o una condemna.

HEFEST: (*Riu.*) I quina de les dues coses és el teu amb ma mare?

BROSETA, Teresa: *Els mites grecs*, València, Tabarca Llibres, 2022

-
- Explica com és el naixement de Pandora.
 - Digues a què es dediquen Zeus i Hefest.
 - Hi ha una frase feta que relacionem amb el mite de Pandora, sabries dir quina és?
 - Com creus que pot influir aquest mite en el concepte que es té de les dones?

Encara que, quan parlem de mitologia sempre ens venen al cap herois i déus grecs i romans, cal dir que totes les cultures tenen la seua pròpia mitologia. La cultura valenciana no és menys i per això podem trobar mites sobre la formació de les nostres muntanyes o mites sobre personatges destacats: el del rat penat del casc de Jaume I, el del Moro Mussa o el de la Delicada de Gandia en són un exemple.

3. Escolta la cançó «Farem saó» de La Gossa Sorda i contesta les preguntes que es proposen.

- Busca informació sobre els següents personatges anomenats en la cançó i explica breument el mite: el moro Mussa, el gegant del Romaní, Tombatossals i l'home del sac.
- Què vol dir l'expressió «farem saó»?
- Què són la dama d'Elx i el Micalet de la Seu?
- Quan se celebra la festa dels enfarinats? Explica de què tracta.
- On es troba Penyagolosa?

FAREM SAÓ

El tio Pep, els quintos d'Alzira i els guerrers de Moixent
 El rat penat, el moro Mussa, el tio Canya, i Rosariet la carnissera de la Xara
 La dama d'Elx, la Delicà de Gandia, i el Micalet de la Seu
 La Panderola, les xicones de Xixona, Ramonet i uns amics de Barcelona
 Tirants i Carmesines, gegants del Romaní i ara va de bo
 Baixant Penyagolosa se sent la veu del tro: Farem saó!
 El Mascarat, un ciclista de Pego i el ninot indultat
 Tombatossals, Arrancapins, Batiste Ceba, Maria Rosa i la xata merenguera
 L'home del sac, la fera ferotge, i els enfarinats
 Tirisiti, el penjat sense fetge i Amparito la filla del metge
 Ovidis i Tereses, dimonis fumadors
 I ara va de bo, baixant Penyagolosa se sent la veu del tro: Farem saó!
 Farem saó que ofegue la sequera i entre les canyes del camí rebrotaran
 Noves idees com llances al vent reconduiran la situació
 Farem saó!
 I és que estic fart de sentir-te
 Retòrica, estètica, per damunt de la mentida sols està la veritat
 Retòrica, estètica, i és que depén de qui la diga la façana va canviant
 Rebenta la mentida quan hi ha possibilitats
 L'home del sac va carregat de mala llet
 La façana, la façana, la façana va canviant
 Retòrica, estètica, per damunt de la mentida sols està la veritat
 Retòrica, estètica, i és que depén de qui la diga serà puta o capellà
 I ara va de bo, baixant Penyagolosa se sent la veu del tro: Farem saó!
 Farem saó que ofegue la sequera i entre les canyes del camí rebrotaran
 Noves idees com llances al vent reconduiran la situació
 Farem saó!

6. RECONSTRUINT ELS MITES

En l'apartat «Literatura viva» heu treballat els mites que relaten fets meravellosos que expliquen el sentit de les coses del món a través d'aquests relats. Aquestes històries estan plenes de déus totpoderosos, herois amb força i intel·ligència sobrehumanes i monstres terribles. Però, també trobem abundants narracions que reflecteixen actes violents contra les dones. I si canviem els elements d'aquests mites que resulten incòmodes com a públic del segle XXI i creem relats lliures de violència de gènere?

DAFNE: un episodi d'assetjament.

MEDUSA: víctima d'una violació.

PERSÈFONE: raptada pel déu Hades.

EUROPA: una altra dona enganyada i raptada.

Per tant, us proposem elaborar una nova versió d'un d'aquests mites sense violència de gènere. Aquest projecte s'ha de realitzar en grup i consisteix a crear una fotonovel·la sobre el nou mite. La fotonovel·la ha de tindre entre 10 o 12 vinyetes (fotografies) i incorporar els distints elements del còmic treballats en l'apartat «Viu en valencià».

PAS 1

Busqueu informació en Internet sobre un d'aquests mites i feu una anàlisi del mite des d'una perspectiva de gènere. Per tal de realitzar-la, podeu tindre en compte els aspectes següents:

	Personatge femení	Personatge masculí
Descripció		
Personalitat		
Què fa?		
Què li passa?		
Desenllaç		

PAS 2

A partir de l'anàlisi realitzada, planifiqueu les modificacions que voleu introduir en la nova versió del mite triat i reescriuiu-lo.

PAS 3

Una vegada escrita la nova versió del mite, heu de fer un *storyboard* (guió il·lustrat). Per a elaborar l'*storyboard* podeu usar aquesta taula en la qual s'ha d'incloure la informació que es detalla, ja que això vos ajudarà a fer el muntatge posterior de la fotonovel·la.

Feu com a mínim tres o quatre fotografies per a cada vinyeta, per a decidir després quina és la que més respon a les característiques definides prèviament.

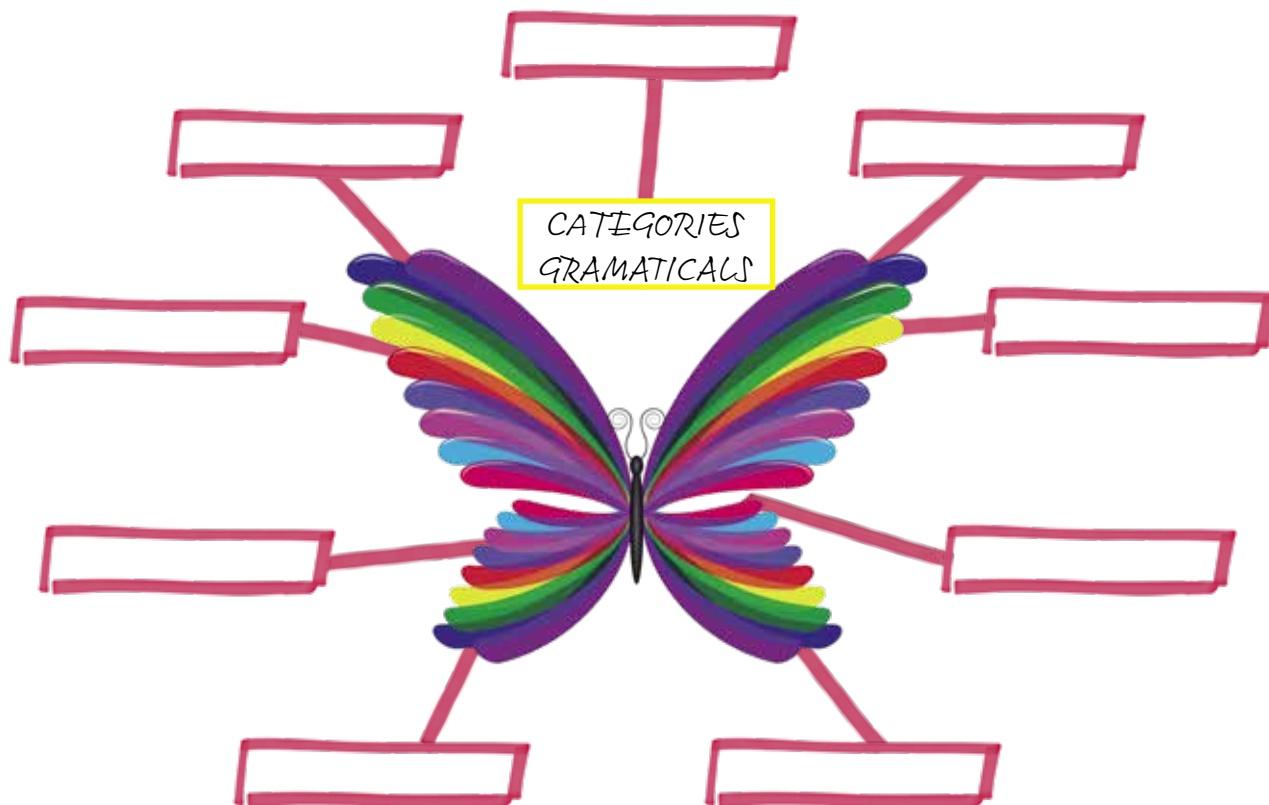
Vinyeta núm. 1	
Descripció de l'escena	Descriure l'escena mitjançant un dibuix, quins personatges ixen en l'escena, el lloc on ocorren els fets...
Diàlegs	Escriure el diàleg entre els personatges, també podeu afegir quin tipus de bafarada s'utilitzarà i si apareix la veu del narrador (cartutx).
Altres	Especificar si s'inclouran altres elements, com onomatopeies o metàfores visuals.

PAS 4

Finalment, heu de fer el muntatge bé siga en paper o bé digital.

1. Completa l'organitzador gràfic de la papallona amb els noms de les categories gramaticals i afegeix la informació que recordes de cadascuna d'elles. Si poses exemples quedarà més complet.

2. Escriviu un titular en un *post-it* sobre cadascun dels continguts que heu après al llarg de la unitat. Després ompliu la pissarra amb els vostres titulars perquè els companys i les companyes puguin llegir-los.

Les amazones

En la mitologia grega, les amazones van ser una raça de dones **guerreres** que destacaven per les seues habilitats per a cavalcar, així com pel seu **coratge** i orgull, vivien en els límits exteriors del món conegut, a vegades específicament s'esmenta la ciutat de Temiscira en la mar Negra. La seua reina era Hipòlita i encara que Homer ens diu que eren «iguals als hòmens», les més famoses d'elles van barallar i van perdre en batalla contra tres herois grecs: Hèrcules, Teseu i Belerofonte. Les escenes d'**aquestes** batalles van ser populars en l'art grec, especialment en la ceràmica i en l'estatuària monumental que adornava algunes de les edificacions més importants del món grec, incloent-hi el Partenó d'Atenes.

Les amazones eren filles d'Ares, déu de la guerra, i eren membres d'una societat exclusivament femenina, on els hòmens eren benvinguts solament amb finalitats de **reproducció** i tots els nadons de gènere masculí eren **assassinats**. Es pensava que habitaven en el límit del que els grecs consideraven el seu món «civilitzat» i eren sovint associades amb l'àrea al voltant de la costa sud de la mar Negra, particularment amb la ciutat-estat de Temiscira.

<https://www.worldhistory.org/trans/es/1-10355/las-amazonas/#:~:text=En%20la%20mitolog%C3%ADa%20griega%2C%20las,Temiscira%20en%20el%20mar%20Negro.> (adaptació)

1. Llig el text anterior i respon les preguntes que apareixen a continuació:

- Per què destacaven les amazones?
- A quins herois grecs es van enfrontar?
- D'on prové el nom d'amazones?
- De les paraules destacades en negreta del text anterior, assenyalà els dígrafs i fes-ne la separació sil·làbica.

2. Analitza la categoria gramatical de cada paraula del fragment següent:

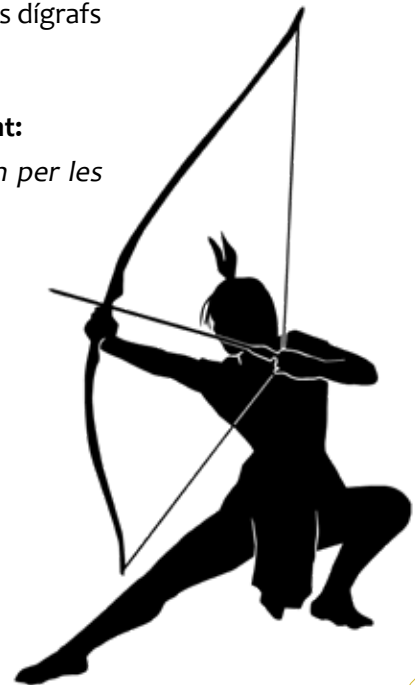
«Les amazones van ser una raça de dones guerreres que destacaven per les seues habilitats per a cavalcar».

3. Quins recursos emprà el còmic?

4. Què és un mite? Quines són les característiques d'un mite?

5. Relaciona cada llengua amb la seua família lingüística:

a) català o valencià	1) celta
b) rus	2) germànica
c) alemany	3) romànica
d) irlandés	4) eslava

U
N
I
T
A
T
2

FEM MÚSICA!

VIU EN VALENCIÀ

1. On hi ha música, mala cosa no pot haver

REVISCOLEM LA TERRA

2. La música de la terra

VIU LA LLENGUA

3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA

3.1.1. La *g* i la *j*. Els dígrafs *tg* i *tj*

3.1.2. Les vocals

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Tipus de sintagmes

3.3. LÈXIC

3.3.1. Les locucions adjectives, prepositives, adverbials i conjuntives

PLURILINGÜISME VIU

4. La sostenibilitat lingüística

LITERATURA VIVA

5. Les figures retòriques

PROJECTE VIU

6. Posa lletra a la música

IDEES CLARES

AVALUACIÓ

1. ON HI HA MÚSICA, MALA COSA NO POT HAVER

1. [CE] Llig el text següent i respon les preguntes que es proposen:

El gelat preferit d'Ari era el de pistatxo i el de Hass d'*straciatella*, però cap d'aquells dos sabors no estaven disponibles al casino del poble. Així que, els dos jòvens van optar per prendre's una orxata granissada, que se servia acompanyada d'uns suculents fartons. Res millor per a refrescar-se, per a recuperar forces i per a combatre el greu disgust que els corpenia.

—No podem tornar-hi ni de conya, Ari, dona de baixa el teu mòbil i ja està.

—Ja, però és que també hi ha la targeta de memòria i allà hi tinc fotos, vídeos i de tot...

—I no la tenies encriptada?

—Sí, i el mòbil està protegit amb PIN i patró de seguretat. Però... I si me'l pirategen?

—No crec que aquella gent sàpiga com piratejar un mòbil.

—Brrrrrrrrrrf!

—Sé que fot, perquè perdre el mòbil és un mal rotllo, però pensa que hauria pogut ser encara pitjor si ens hagueren enxampat allà dins. I ha faltat ben poc!

—En això tens raó i tot per haver-me saltat dos regles d'or del meu codi de seguretat: no s'ha d'entrar a un lloc que no s'ha investigat a fons prèviament com tampoc a un lloc que està en ús.

—És que això que fas tu de l'exploració urbana és realment molt arriscat, no? He trobat vídeos per Internet de gent que se la juga ficant-se en antigues fàbriques desballestades i en construccions en ruïnes, recorrent els conductes del metro i del clavegueram de les ciutats, o escalant ponts i edificis fins al punt més elevat...

—A veure: com en tot en aquesta vida, n'hi ha de tot. N'hi ha *roofers* bojós de les alçades, n'hi ha *diggers* apassionats de les catacumbes i n'hi ha *parkourers* que només que volen anar grimpant pertot arreu. Jo no soc de córrer perills i tinc per costum anar amb mil ulls i sempre hi vaig ben preparada i equipada. Estudie amb antelació i al detall cada objectiu que em propose investigar. Així de senzill. Alguns li troben la gràcia a l'*urbex* en el fet de superar obstacles cada volta més difícils o en el fet d'aconseguir el *selfie* més complicat i vertiginós possible: els agrada sentir emocions fortes i temptejar els límits per tal que els apuge a *tope* l'adrenalina. A mi, per contra, el que m'agrada és tafanejar i esplaiar-me escodrinyant: prendre'm el meu temps per a descobrir indrets ocults i per a fer-hi troballes curioses, sentir els ressons espectrals del passat i imaginar com eren els indrets que visite en els seus dies d'esplendor.

—El que tu fas no és el que més abunda per les xarxes...

—Ja et dic: en el món de l'exploració urbana n'hi ha de tot i cadascú fa com vol i com pot. ¿I tu, com a grafiter, mai no has fet cap pintada en cap lloc arriscat o prohibit?

—A mi tampoc no m'agrada jugar-me-la i el *tagging*, això d'anar firmant parets o llocs perquè sí, no m'interessa en absolut.

—I això que et fas dir *Hasstag* i signes així els teus grafitis!

—Sí, però el punt aquest egocèntric d'anar deixant el meu pseudònim per racons inversemblants i que tot el món ho veja, no és el meu estil. Jo soc més d'intentar fer art: de dibuixar paradoxes que criden l'atenció i que encenquen una llumeneta al cervell de qui les contemple, d'omplir de color els murs entristits i de tornar a la vida les parets mortes.

—Doncs ja està clar perquè ha fracassat la nostra primera missió conjunta: ni tu ni jo estem gens acostumats a les operacions de risc! Hauríem d'haver començat per alguna cosa senzilla,

com ara una altra caseta de camp o un teular abandonat. Ha sigut un error de càlcul per part meua, però no tornarà a passar...

—Vols dir que no tornarem a eixir junts d'exploració? No em donaràs una segona oportunitat?

—Sí, home, clar que sí! La culpa no ha sigut teua en absolut. Ara bé, has de practicar i millorar la teua tècnica d'escalada i també has d'agafar més sovint la bici; quasi m'he adormit esperant-te mentre pujaves l'última costera!

Tots dos van riure la broma a mandíbula batent. Aquella orxata compartida després de la seua primera incursió frustrada la recordarien amb gran delit durant anys i panys. I també recordarien per a sempre la música que sonava per la ràdio com a banda sonora de la seua primera cita: l'àlbum complet *Cendra i or* dels pegolins *Smoking Souls*, un dels grups preferits d'Ari.

VENTURA, Joan Carles: *Estira el fil, Ariadna!*, València, Tabarca Llibres, 2020 (adaptació)

- Quines són les aficions d'Ari i de Hass? Explica-les.
- Quina regla d'or de l'*urbex* no ha respectat Ariadna?
 - No investigar el lloc amb antelació.
 - No trencar ni robar res.
 - No entrar en un lloc deshabitat.
- Explica el significat d'aquests anglicismes: *roofers*, *diggers*, *parkourers* i *tagging*.
- Per quin motiu va fracassar la primera missió conjunta que van realitzar?
 - Hass no té una bona preparació física.
 - No són experts en exploració urbana.
 - No estan habituats a les situacions perilloses.
- D'on són el grup de música *Smoking Souls*?

2. **LEO** Per parelles, busqueu informació en Internet sobre un dels grups del top 10 de música en valencià d'Ariadna i prepareu-vos una breu exposició oral, podeu acompanyar-la d'alguna cançó que vos haja agradat. Tot seguit teniu una mostra d'informació relacionada amb el grup *Novembre elèctric*.

- ✓ **Cactus**, *Fusta*
- ✓ **Aspencat**, *Quan caminàvem*
- ✓ **Smoking souls**, *Vida*
- ✓ **El Diluvi**, *No hi ha cap que talle com tu*
- ✓ **Candela Roots**, *Pinta't un somriure*
- ✓ **La Gossa Sorda**, *Camals mullats*
- ✓ **Pupil·les**, *Estima't*
- ✓ **La Fúmiga**, *Cançó que mai s'acaba*
- ✓ **Tesa**, *Rebesnets del tio canya*
- ✓ **Zoo**, *El cap per avall*

Il·lustració: Sara Bellés

Nom del grup: Novembre elèctric.

Components: Yeray Calvo, Rodrigo Domínguez, Sergio León, Bert Posada i Diana Erenas.

Procedència: València – Madrid.

Any de fundació: 2014.

Estil: pop-rock.

Discografia: Intacte (2014), Tremole (2016), Quart minvant (2018), Memento (2022).

Premis: Al llarg de la seua trajectòria han rebut tres premis Ovidi Montllor (Millor disc de pop per partida doble i Millor disseny) i dos premis Carles Santos de la Música Valenciana (Millor disc de pop i Millor disseny).

3. **DEE** Tria una de les cançons del top 10 de música en valencià d'Ariadna i escriu una història a partir d'aquesta, has de tindre en compte els elements següents:

- a) Els personatges: Quins personatges protagonitzen la història?
- b) El temps: Quan es desenvolupa l'acció?
- c) L'espai: On transcorre l'acció?
- d) El narrador: Qui conta els fets? Un narrador extern o intern?
- e) L'estructura de la narració. Recordeu l'estructura de la narració: plantejament, nus i desenllaç.

2. LA MÚSICA DE LA TERRA

1. Escolta la cançó «Amor climàtic» del duo *Marcel i Júlia* i contesta les preguntes:

a) La temàtica de la cançó és...

- sentimental.
- ecologista.
- un mestissatge de temàtica sentimental i ecologista.

b) Marcel i Júlia ens conviden a reflexionar sobre el canvi climàtic des d'una perspectiva...

- alarmista.
- positiva.
- apocalíptica.

c) Assenyalta els problemes relacionats amb el canvi climàtic que s'esmenten en la cançó.

d) Quins altres problemes mediambientals coneixes que no s'esmenten en la cançó? Quines són les conseqüències negatives per al planeta Terra?

e) Marcel i Júlia tracten la problemàtica del canvi climàtic en les temàtiques de les seues cançons, però també duen a terme mesures per a tindre cura del planeta. Per exemple, redueixen al màxim el plàstic en la fabricació dels discos. I tu, quines mesures proposes per a fer front al canvi climàtic?

Amor climàtic

3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA

3.1.1. La g i la j. Els dígrafs tg i tj

Observeu les oracions següents i fixeu-vos en les consonants **g** i **j** i els dígrafs **tg** i **tj** de les paraules que apareixen en negreta:

- L'**enginyer** va ser molt **àgil** a l'hora de definir l'esborrany del treball. Va **alleugerir-ho** molt.
- L'any passat **viatjàrem** i vérem molts **paisatges**. Férem una ruta **paisatgística**.
- Homenatjaren** el director pel **rodatge** de la pel·lícula.
- Li **ajudaren** en la seua missió d'**espionatge** al **jardí**.
- Demà anirem a la **platja** amb un amic de mon pare que és molt **jove**.
- Anàrem a casa de la meua **germana** i el pitjor del sopar fou el pa **corretjut**.

Excepcions: s'escriu j davant de e en certs casos, com jerarquia, jeroglífic, jersei, Jesús, majestat..., i davant dels grups -ecc- i -ect-: injecció, subjecte, etc.

1. Escriu les paraules en la columna corresponent segons s'escriuen en **g**, **j**, **tg** o **tj**.

g	j	tg	tj

2. Escriu altres paraules diferents amb la **g**, la **j** i els dígrafs **tg** i **tj** que apareixen en les oracions.

3. Dedueix les normes de la **g**, la **j** i els dígrafs **tg** i **tj** a partir de les paraules en negreta.

3.1.2. Les vocals

En valencià existeixen 5 vocals tòniques i 7 àtones. Per què ocorre açò? Perquè, a més de les 5 vocals que coneixem del castellà, la **e** i la **o** poden ser vocals obertes o tancades. No obstant, les vocals que sempre són tancades són la **i** i la **u**.

Ací teniu l'esquema del sistema vocàlic valencià per a reconèixer millor les vocals tancades i obertes.

[i] pi	Sistema vocàlic valencià	[u] puc
[e] cec		[o] dolç
[ɛ] cel		[ɔ] sòl
		[a] pa

COMPTE!

Com la **e** i la **o** també poden ser vocals tancades, hem de fixar-nos en el context i l'obertura de la boca per a saber si són **obertes** o **tancades**.

4. Tria del llistat següent les paraules que tinguen vocals tancades: últim, pa, pi, mare, mel, estació, senyor, ungla, tècnic, carrer.
- J. Classifiqueu les paraules segons continguin vocals obertes o tancades. Consulteu el *Diccionari Normatiu Valencià de l'AVL*: boira, remor, escola, projecte, església, comerç, llaurador, premi, experiència.

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Tipus de sintagmes

Un **sintagma** és una estructura bàsica d'una llengua que s'organitza al voltant d'una paraula fonamental, anomenada nucli del sintagma. Segons la categoria d'eix nucli, poden ser de diferents classes.

Classes de sintagmes	Exemples
Nominal: el nucli del sintagma és un nom. Segueix la següent estructura: determinant + nom + complement del nom.	<u>La</u> <u>mare</u> <u>de Pau</u> . (Det.) (Nom) (CN)
Verbal: el nucli del sintagma és un verb. La seua estructura és la següent: verb + complements del verb.	<u>Juguem</u> <u>a pilota</u> . (Verb) (CV)
Adjectival: el nucli del sintagma és un adjectiu.	Molt <u>cansada</u> (Adj)
Adverbial: el nucli del sintagma és un adverbi.	Treballa <u>lentament</u> (Adv)
Preposicional: sintagma nominal introduït per una preposició.	<u>De</u> <u>l'escola</u> (Prep.) (SN)

COMPTE!

Dins d'un sintagma podeu trobar-ne un altre.
Ex: La mare de Pau (és un sintagma nominal, però dins en té un de preposicional: de Pau).

6. A continuació trobareu diferents sintagmes. Classifiqueu-los en la graella segons la classe de sintagma.

- a) Els continguts del tema són difícils. e) Visc lluny de casa.
b) La teua germana és molt simpàtica. f) Estic a la vorera.
c) Soparé aquesta nit amb ma mare. g) Finalitzarem ràpidament.
d) Nosaltres cantem molt bé. h) Maria i Pere són simpàtics.

SN	SV	SAdj	SAdv	SPrep

7. Pareu atenció a les estructures següents i relacioneu els sintagmes subratllats amb l'estructura correcta.

a) Moltes <u>amigues meues</u> m'ajudaren.	1) N + CN
b) Regalaré <u>flors grogues</u> .	2) det. + CN + N
c) Comprava <u>llibres</u> .	3) det. + N + det.
d) Que tinga <u>un bon viatge</u> .	4) N

8. Indica de quina classe són els sintagmes que apareixen en negreta en aquest diàleg.

En acabar l'entrenament, Robert va trobar al mòbil **tres cridades perdudes** de Xavi en un període de deu minuts. Què voldria amb tanta impaciència? El va cridar.

- Què et passa, tio. T'ha eixit la primitiva?
- Rovell, és **al·lucinant**. He estat buscant material **per al treball** de Socials, i a que no saps què he trobat?
- No podré endevinar-ho **mai**. Les Ciències socials són inescrutables.
- No sigues idiota i atén-me —el va tallar Xavi—. **He trobat un diari** de fa trenta-sis anys.
- I quina és la notícia que t'ha impressionat tant?
- No és un periòdic, ruc! És **un diari personal** d'eixos en què es va contant la vida dia a dia.
- I de qui és?
- Era de **mon pare**.
- De ton pare?
- Com t'ho dic. L'escrigué als quinze anys.
- I què diu?
- No ho sé. No m'atrevisc a llegir-lo —confessà Xavi—. Em causa respecte. És un diari **privat**.

SANHERMELANDO, Vicent: *El diari del pare*, València, Tabarca Llibres, 2010

9. Completeu les oracions amb el sintagma que es demana a continuació:

- a) Ma mare treballa _____ (SAdv)
- b) Els amics de Júlia _____ (SV)
- c) La germana de Candela és una xica molt _____ (SAdj)
- d) _____ acabaren els deures molt tard. (SN)
- e) Hem pegat una volta _____ (SPrep)
- f) Lluna i el seu germà són _____ (SAdj)
- g) El restaurant on sopàrem tenia _____ (SN)
- h) Acabàrem la feina _____ (SAdv)
- i) Els teus amics _____ (SV)
- j) Si no arribares tan tard, aniríem _____ (SPrep)

3.3. LÈXIC

3.3.1. Les locucions adjectives, prepositives, adverbials i conjuntives

Una **locució** és un conjunt de paraules amb forma invariable i sentit unitari que funciona com una paraula sola. Poden ser de diferents classes:

- ✱ **Locució adjectiva:** quan podem substituir el grup de paraules per un adjectiu amb el mateix significat. Ex. *Un llibre de butxaca (un llibre **xicotet**).*
- ✱ **Locució prepositiva:** es pot substituir per una preposició. Ex. *Es cabrejà, no sense motius (Es cabrejà, **amb** motius).*
- ✱ **Locució adverbial:** podem substituir el grup de paraules per un adverbi. Ex. *Parleu de tot cor (Parleu sincerament).*
- ✱ **Locució conjuntiva:** Ex. *Lucas treballa molt, **mentre que** tu no treballes tant.*

10. Completa les oracions següents amb les locucions que apareixen en aquest llistat.

de pressa — respecte a — de valent — més clar que l'aigua
pel que fa a — de categoria

- a) La meua germana va preparar-se l'examen _____ el dia d'abans.
- b) Has d'estudiar _____ per a aprovar l'examen.
- c) _____ la festa, ja està tot preparat.
- d) L'atur ha baixat _____ l'any passat.
- e) Després de la seua explicació, el tema ha quedat _____
- f) Ens trobem _____

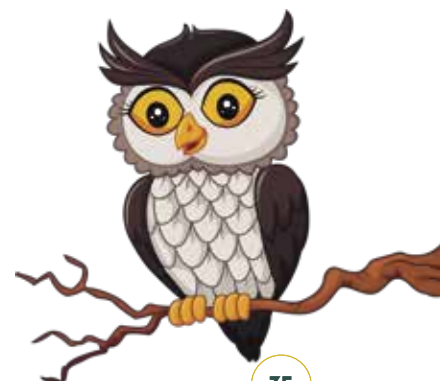

11. Relaciona les locucions adverbials següents amb un adverbi que tinga el mateix significat.

a) A poc a poc	1) detalladament
b) Fil per randa	2) precipitadament
c) A corre-cuita	3) atzarosament
d) Amb prou feines	4) lentament
e) A tort i a dret	5) costosament

12. Escriu una oració amb les locucions adjectives següents.

- a) com una casa
- b) de luxe
- c) a la moda
- d) tot sol com un mussol

4. LA SOSTENIBILITAT LINGÜÍSTICA

1. **[EO]** Vegeu el videoclip de la cançó «El tobogan». Després, comenteu i reflexioneu sobre la situació lingüística que es descriu a partir d'aquestes preguntes:

- Amb quina llengua enceten la conversa Héctor i Saray?
- Quin prejudici té Héctor quan ix per la ciutat?
- Què es reivindica en el vídeo?

Sona tan bé

2. **[CE]** Llig el text i respon:

Que curios, pensava l'altre dia. Si he d'adreçar-me a un funcionari, un treballador de l'administració pública valenciana, ho faig en valencià. I ho faig a consciència. Tanmateix, si he d'adreçar-me a un treballador d'alguna botiga, instintivament em passe al castellà. Ja siga en una farmàcia, en una fruiteria o en un bar. També em passa que quan m'adrece a algú per primera vegada, solc fer-ho en castellà, sobretot si sembla estranger.

Reflexionava aquestes coses arran d'un decàleg del qual em parlaren fa poc. «Sigues lingüísticament sostenible», elaborat pel Grup d'Estudi de Llengües Amenazades (GELA). En ell es posa en valor la idea que igual que ens preocupem i, sovint, ens forcem a realitzar determinades pràctiques per tal de cuidar el nostre medi ambient, també podem fer-ho amb una llengua minoritzada (llengua que pateix una restricció dels seus àmbits i funcions d'ús en un territori determinat) o minoritària (llengua que té un nombre de parlants numèricament inferior a altres llengües). El document consisteix en diversos consells sobre accions que podem fer individualment per tal de preservar i protegir les llengües minoritàries dins una societat però també per a respectar la resta de llengües al món que poden estar en una situació semblant o pitjor.

Ser sostenible lingüísticament és treballar perquè el valencià isca de l'àmbit familiar, perquè adquireix valor, perquè siga usat també a l'espai públic. Ser sostenible és no contribuir a l'extinció de la nostra llengua. Ni de la nostra ni de cap altra. Conclouré amb una cita d'Ovidi Montllor. Tot comença en un mateix. Tot. En un mateix.

<https://www.diarilaveu.com/columnista/83211/sostenibilitat-linguistica> (adaptació)

- En quines ocasions utilitza el valencià i el castellà?
- Què significa ser sostenible lingüísticament?
- Què és una llengua minoritzada? I, una llengua minoritària?
- I tu, eres un parlant lingüísticament sostenible? O vius la mateixa situació que es descriu en el vídeo i en el text? Per què?

Decàleg lingüísticament sostenible

- Sigues respectuós amb totes les llengües.
- Observa i escolta: interessa't per les llengües del teu voltant.
- No tingues por d'aprendre noves llengües, sempre seran les teues aliades.
- Les llengües t'obrin noves perspectives: no renunciis a les fonts de coneixement que t'ofereixen les diverses llengües.
- Dona veu als minoritaris i escolta'ls.
- No imposes llengües dominants, totes les llengües són útils i necessàries.
- Un xicotet mercat pot ser una gran porta.
- Practica la diversitat lingüística quan et mogues pel món.
- Preserva el teu espai de llibertat: no et poden privar de la teua llengua si tu no vols.
- No exclogues ningú d'aprendre i usar la teua llengua.

5. LES FIGURES RETÒRIQUES

Les **figures retòriques** són els recursos que emprava un autor per a crear bellesa i aportar un to més personal a la seua poesia.

Aquests recursos poden ser:

1. Fonètics, quan afecten als sons:

- ✿ **Al·literació**: és la repetició d'un mateix so al llarg d'un vers.
- ✿ **Onomatopeia**: Imitació dels sons de la realitat a través del llenguatge.

2. Gramaticals, quan afecten l'estructura i orde del vers:

- ✿ **Paral·lelisme**: és la repetició en versos successius d'una mateixa estructura sintàctica.
- ✿ **Interrogació i exclamació retòrica**: quan es formulen preguntes/exclamacions que no esperen resposta.
- ✿ **Hipèrbaton**: és l'alteració de l'orde sintàctic habitual de les oracions.
- ✿ **Anàfora**: repetició d'una paraula al començament de dos o més oracions.

3. Semàntics, quan afecten al significat de les paraules o expressions:

- ✿ **Metàfora**: associació de dos termes, un de real i un altre d'imaginari, que presenten alguna semblança entre ells.
- ✿ **Personificació**: és l'atribució de característiques humanes a animals, plantes o objectes.
- ✿ **Antítesi**: contraposició de dos paraules o sintagmes en sentit oposat.
- ✿ **Hipèrbole**: expressió exagerada d'algun element.

Mor un amor i ens naden
ombres de paraules, diàlegs
castigats de cara a l'horitzó,
monòlegs aliens que apadrinem i ens nien
com una larva al soll cansat dels ulls, plot!
Diem el desig, és el secret aletejant en la mirada
caiem a un buit d'escates —despullada, jo—
I ens ho perdem tot —jo, el vol—
I ens en germina un altre de desig
al vol, i vol ser vol el desig que hi supura.
Però, tot no s'hi ha inventat sinó la vida: i
el temps ens menja
i de la por el rostre càlid trau

personificació

onomatopeia
 metàfora

paral·lelisme/anàfora

al·literació

hipèrbole
 hipèrbaton

GARCIA CANET, Isabel: *La llum del buit*, València, Tabarca Llibres, 2021 (adaptació)

1. Digues les figures retòriques que apareixen en negreta en les cançons següents:

a)

Dins el país una illa
Dins eixa illa, al final
 Una urbanització cara
 Un paradís amagat

ZOO. Tobogan

b)

He robat a un circ sencer,
tota la màgia per regalar-te.
He assaltat dos-cents mil trens
 per fugir amb tu de matinada.

TXARANGO. Vola

c)

Qui no voldria un tobogan?
 Qui no té un capritxet a sa casa?
 Als pobres tot vos sembla mal.
 Potser no vas fer mèrits, res passa
 per atzar.

ZOO. Tobogan

d)

Vull compartir tot això que sents.
No vull tenir-te a tu,
vull amb tu tenir el temps.

TXARANGO. Una lluna a l'aigua

e)

Som la cançó que mai s'acaba,
Som el combat contra l'oblit,
Som la paraula silenciada,
Som la revolta en un sol crit.

OBRINT PAS. Som

f)

Oh oh oh oh cançó que mai s'acaba.
 Somnis rebels i flama, carícies al meu llit.
 Camals mullats a la trinxera,
ja naix la primavera.

LA FÚMIGA. Cançó que
 mai s'acaba

2. **[CO]** Escolteu la cançó «Colps de puny» de Pupil·les i comenteu amb els vostres companys:

- Quines sensacions heu tingut en escoltar la cançó?
- Esteu d'acord o en desacord amb el missatge que transmet?
- Si t'hagueres trobat en la situació que canten, què hauries fet?
- Quins recursos empraríeu vosaltres per a denunciar una situació injusta i immoral com aquesta?

Colps de puny

COLPS DE PUNY

Gira la mirada espantada caminant,
té por a la nit, carrers mal il·luminats.
Escolta xiular dèbil, cada colp més prop
apreta el pas de pressa com si anares a galop.
Des d'un cotxe al semàfor la conviden a pujar.
Són dos homes somrient-li, dient-li obscenitats.
Ella baixa el cap: «a casa vull arribar,
respondria el que pense però la nit em fa fredat».
Al dia següent continua el seu malson,
des d'un bar la criden: «Mamita que bombón!
Eres un bellezón, vas siempre sola?
Quieres tomar algo conmigo a deshora?»
Rebufa i s'angoixa, torna a baixar el cap,
apreta fort els punys, tan fort que es fa un arrap.
Anava a treballar, no ha pogut evitar
canviar-se de vorera i enfadar-se per creuar.

Colps de puny, fugir de la gàbia
colps de puny, per vèncer la infàmia
colps de puny, que calmen la ràbia
colps de puny, colps de puny

Silenci! No vull cap opinió,
si em maquille és perquè vull no per les vostres
ovacions.
La meua vestimenta no justifica l'agressió,
si crides quan jo passe és violència i opressió.
El meu cos la meua pàtria i la defensaré,
qualsevol intrusió la respondré amb ungles i dents.
Cansada de mirar cap altre lloc,
estic tan enrabiada que no puc fer oïds sords.
Cap a casa no vull ser valenta, vull ser lliure,
vull escriure que tinc motius per viure.

I a l'assetjador el farem fora, ja està bé!
No tindreu cap poder sobre mi, mai més!
Ni hui, ni ahir, ni mai, em plante, et faré front.
Ni hui, ni ahir, ni mai, he fet fora la por.
Soc jo la que em done dignitat.
Jo soc la que m'estime de veritat.

Colps de puny, fugir de la gàbia
colps de puny, per vèncer la infàmia
colps de puny, que calmen la ràbia
colps de puny, colps de puny

Farta de què em criden, farta d'aguantar.
El carrer és meu i reclame el meu espai.
Vull caminar tranquil·la i segura pel veïnat.
El meu cos no és públic, jo soc l'ama i és privat.
El cap alt quan jo camine amb pas ferm i decidit.
Ja mai més m'angoixareu, estic farta de patir.
L'alcohol no és cap excusa si m'estàs intimidant,
colps de puny per fer-te fora, hui fem nostra la
ciutat.

Colps de puny, fugir de la gàbia
colps de puny, per vèncer la infàmia
colps de puny, que calmen la ràbia
colps de puny, colps de puny

3. Busca a la lletra de la cançó de Pupil·les els recursos següents: metàfora, paral·lelisme, al·literació, polisíndeton, anàfora, personificació i exclamació retòrica.

6. POSA LLETRA A LA MÚSICA

Al llarg de la unitat heu conegut uns quants grups de música en valencià, per això us proposem que elaboreu la lletra d'una cançó de *rap*. El *rap* és un estil musical que va sorgir a mitjan segle XX entre la comunitat negra dels Estats Units, i que es caracteritza per la recitació rítmica, a *capella* o amb acompanyament musical, de rimes i jocs de paraules.

Voleu rapejar i reivindicar algun tema que vos preocupe o interesse? Ara és el moment!

PAS 1

El tema de la cançó. Primer de tot, heu de tindre clar sobre quin tema voleu escriure el vostre rap. Podeu escriure al voltant de qualsevol temàtica: el canvi climàtic, la violència de gènere, l'assetjament escolar, l'amor, les relacions humanes, la diversitat sexual, l'homofòbia, etc. Fixeu-vos en aquests rapers i raperes:

Jazzwoman. Amor i amistat

Tesa. Guerreres

Zoo. Estiu

PAS 2

La pluja d'idees. Un vegada heu triat el tema, realitzeu una pluja d'idees sobre aquells aspectes que voleu incloure en la lletra de la cançó.

PAS 3

L'estructura. Una cançó està formada per estrofes i per una tornada. Decidiu quantes estrofes tindrà la lletra de la cançó i no vos oblideu de la tornada, part d'una cançó que es repeteix sempre amb la mateixa lletra i tonada.

PAS 4

Les rimes i les figures retòriques. Heu d'incloure, com a mínim, tres figures retòriques en la lletra de la cançó. A més, recordeu que la rima és la base de qualsevol rap. La **rima** és la coincidència total o parcial d'uns sons a partir de l'última vocal tònica. Hi ha dos tipus de rima, la **consonant** (es repeteixen els sons vocàlics i consonàntics) i l'**assonant** (només es repeteixen els sons vocàlics). Ací teniu uns exemples:

Trobar-se les pedres per tots els camins
conèixer amics que li donen sentit
donar-se la mà quan estem en perill
la vida és dura no anem a mentir.

Guerreres, sempre traspasant les fronteres,
juntas travessem barreres,
hem hagut d'inventar maneres,
per ser fidels a nosaltres, guerreres.

Però hui ja passe del drama,
vull tocar el foc, sentir que crema.
Jo tinc set de vida, no de fama
no vull que un error siga un problema.

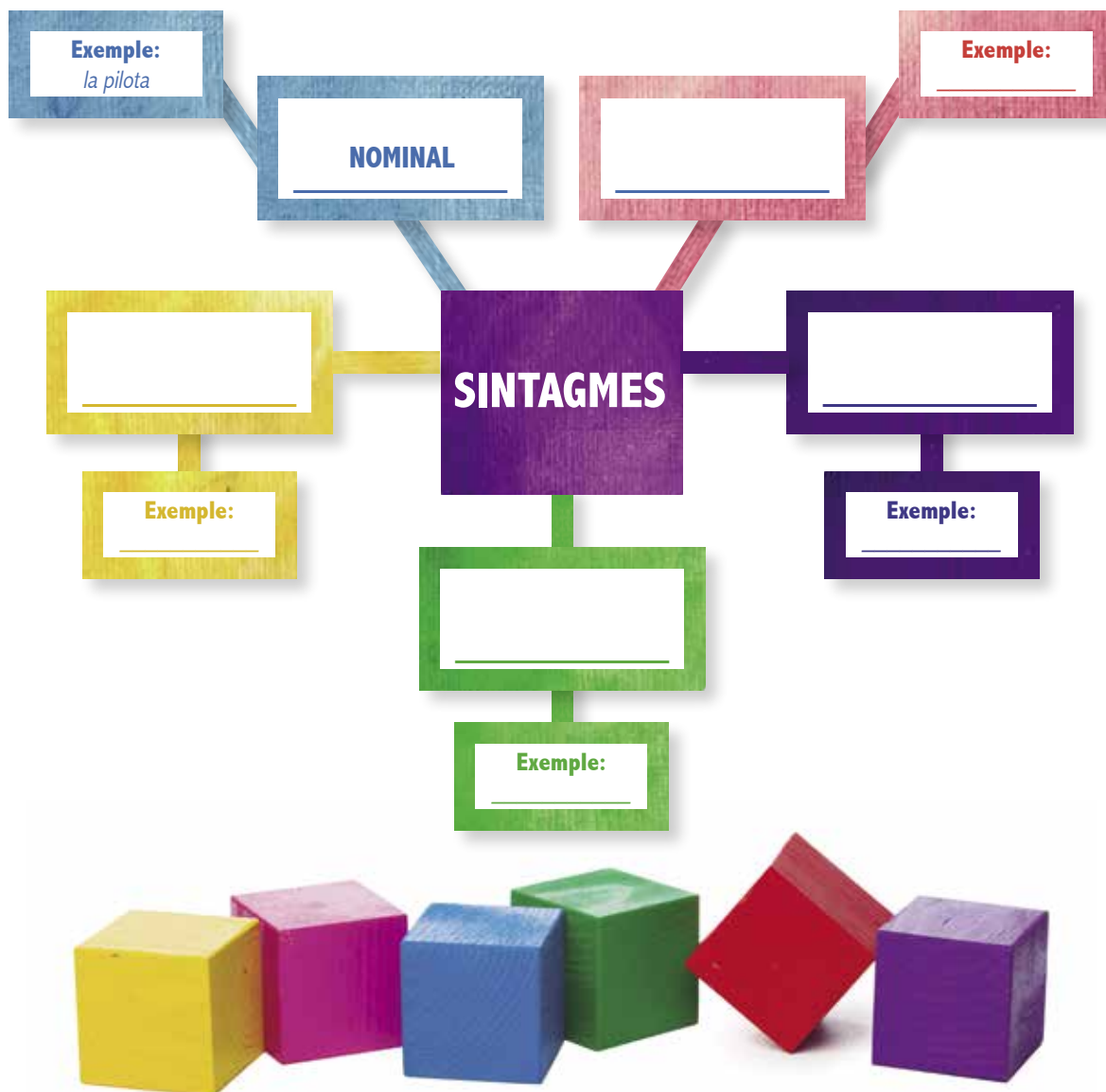
PAS 5

La revisió. Quan hàgeu acabat d'escriure la lletra de la cançó, la reviseu i feu els canvis necessaris. Penseu si podeu millorar les rimes i les figures retòriques, si el contingut té sentit i deixa clar el missatge que voleu transmetre. Recordeu posar un **títol** a la cançó.

El títol és original?	😊	😞	S'han utilitzat recursos poètics?	😊	😞
La temàtica és interessant?	😊	😞	S'ha revisat l'ortografia de la lletra?	😊	😞
El contingut de la lletra és creatiu?	😊	😞	Té una bona presentació i cal·ligrafia?	😊	😞

Per a ardonir la faena, podeu buscar una base musical ja existent en Internet i convertir-vos en «rapers» i «raperes», i interpretar les vostres cançons davant de la resta de la classe. Vos animeu?

1. Completa el mapa conceptual dels diferents tipus de sintagmes i afegeix exemples.

2. Ompli la graella i reflexiona sobre el que has après:

FIGURES RETÒRIQUES		
Què sabia abans?	Què sé ara?	Què més m'agradaria saber?

«Música, València!», el projecte que promociona la música en la nostra llengua

Aquesta iniciativa de l'Ajuntament del Cap i Casal busca incentivar i normalitzar l'ús del valencià a través de la música.

Amb grups com *Zoo* i *La Fúmiga*, que omplin sales fora de les nostres fronteres, i la proliferació de grups de tots els estils que canten en la nostra llengua, està clar que la música en valencià viu una època daurada.

L'Ajuntament de València ha presentat una iniciativa per a fomentar l'ús de l'idioma perquè, segons expressen, «la música és un dels millors vehicles per a aprendre qualsevol llengua», tal com ha manifestat la regidora de Gestió de Recursos i Cultura, Lluïsa Notario, i per això ha creat la iniciativa *Música, València!*

Segons el seu web, és «la recopilació més gran de música en valencià» –elaborada pel Gabinet de Normalització Lingüística de l'Ajuntament–, amb més de 800 grups i artistes de tots els estils musicals, i pretén posar en valor la diversitat musical en valencià amb un gran repertori de llistes de cançons en les plataformes de música digital *Spotify* i *YouTube*. A més, en el cas de la plataforma de vídeos, inclou una llista amb més d'un centenar de cançons en versió karaoke.

En les 45 llistes que, de moment, té el projecte s'hi pot trobar qualsevol tipus de música: des dels estils que més triomfen entre la joventut com el *rap*, el *trap*, l'elèctronica, el *reggaeton* o l'electro llatí, fins a cançó d'autor, *soul*, *blues*, cançó tradicional i música per a la xicalla. També hi ha llistes específiques per a dur a terme algunes activitats, com ara *cuinar en valencià* i *fer esport en valencià*. A més, en aquests reculls tenen cabuda tots els grups i artistes que canten en la nostra llengua, encara que no siguin valencians. Així, juntament amb *Samantha Gilabert*, *Feliu Ventura*, *Smoking Souls* i *Maluks*, hi ha *La Pegatina*, *Manel*, *Rosalía* i *Suu*, entre molts i moltes altres.

https://www.apuntmedia.es/noticies/cultura/musica-valencia-proyecto-promociona-musica-llengua_1_1488910.html (adaptació)

1. [CE] Llig el text i respon les preguntes que apareixen a continuació:

- a) Quin és l'objectiu d'aquesta iniciativa?
- b) En quines plataformes de música digital apareixen?
- c) Quins són els estils musicals que més triomfen?
- d) Fes una relació de grups i artistes que canten en la nostra llengua.

2. Analitza els sintagmes següents del text:

- a) La proliferació de grups de tots els estils canten en la nostra llengua.
- b) La música en valencià viu una època daurada.

3. Observa la síl·laba tònica de cada paraula i ompli la graella:

*llengua — nostra — promociona — projecte — segons — repertori —
expressen — inclou — esport — moment — aprendre*

e oberta	e tancada	o oberta	o tancada

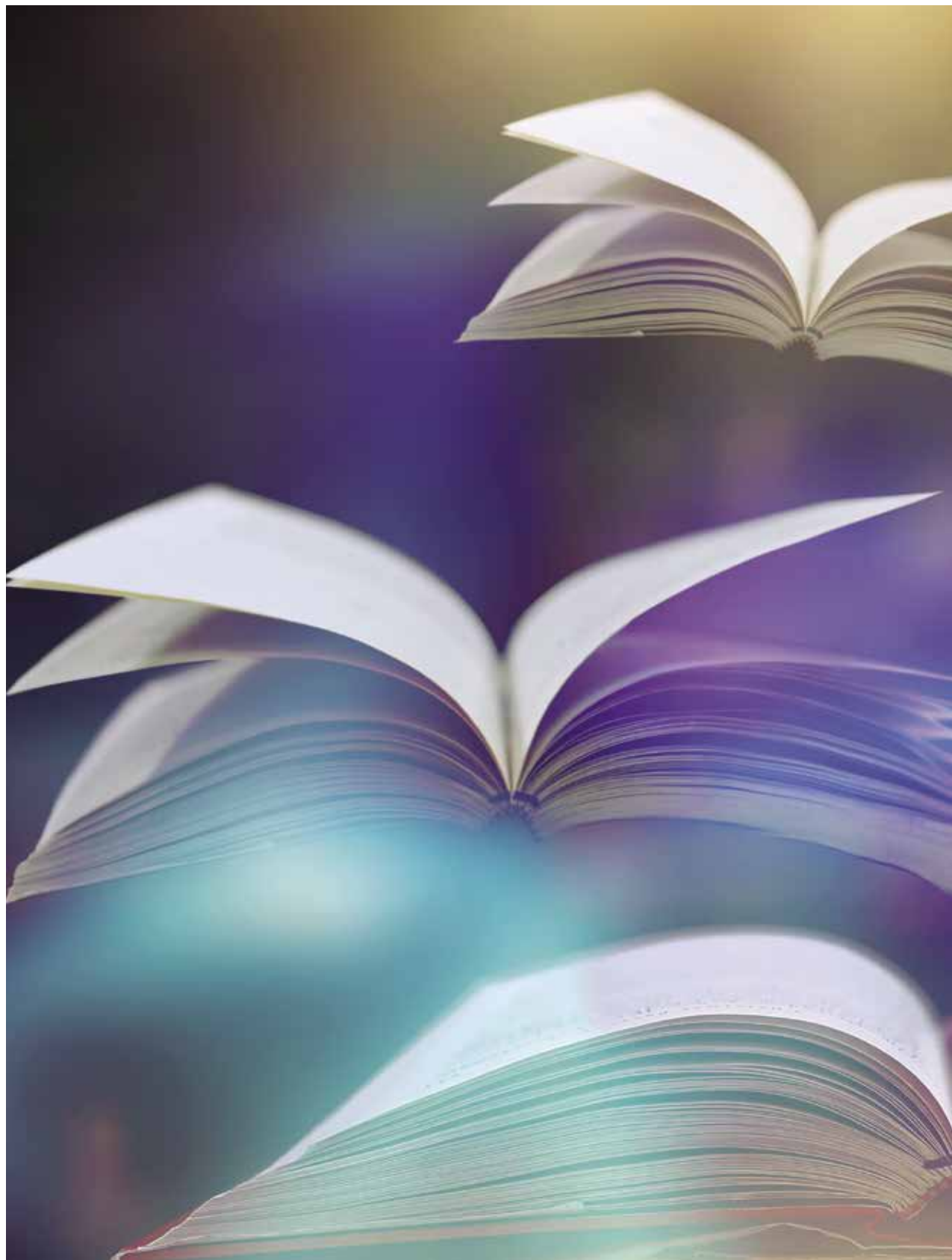
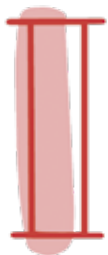
4. Explica per què s'escriuen en *j* o en *g* les paraules següents del text:

ajuntament, joventut, projecte, digital, juntament, regidora.

5. Defineix el concepte de llengua minoritària i de llengua minoritzada.

POESIA PERTO

T ARREU

VIU EN VALENCIÀ

1. De la paraula a la imatge

REVISCOLEM LA TERRA

2. Vers l'aigua

VIU LA LLENGUA

3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA

3.1.1. La esse sorda i la esse sonora

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. El subjecte. Tipus

3.2.2. Estructura del subjecte

3.3. LÈXIC

3.3.1. Els refranys i les frases fetes

PLURILINGÜISME VIU

4. La fidelitat lingüística

LITERATURA VIVA

5. La poesia visual

PROJECTE VIU

6. Poesia amb objectes

IDEES CLARES

AVALUACIÓ

1. DE LA PARAULA A LA IMATGE

1. **[CO]** Escolta aquest fragment del programa *Podríem fer-ho millor d'À Punt* en què Irene Rodrigo parla sobre la poesia i respon:

Podríem fer-ho millor

- a) A quin gènere literari se sent menys connectada Irene Rodrigo?
- La novel·la.
 - L'assaig.
 - La poesia.
- b) De quina manera Irene ha intentat aproximar-se a la poesia?
- Ha impartit cursos de poesia.
 - Ha tornat a llegir poesia, com feia de menuda.
 - Ha participat en recitals poètics.
- c) Hi ha lectors que no s'atreveixen a llegir poesia perquè pensen que és...
- complicada.
 - comprensible.
 - desxifrabla.
- d) Relaciona els consells per a entendre la poesia amb la persona que els ha recomanat.

Juli Capilla

Bibiana
Collado

Alba Fluixà

1) Deixa't impregnar per allò que et suggereix el poema.

2) Escolta poesia en recitals o en vídeos.

3) Comença a llegir poesia pels poetes més assequibles.

4) No cal trobar un únic significat.

5) Llig poesia en veu alta.

6) No cal entendre-ho tot.

e) Eres dels que diuen que «La poesia és pesada i no s'entén»? Per què?

2. **CE** Llig aquesta notícia i respon les preguntes que es proposen:

EL DIARI VIU

25/04/2021 - 12:30

Pinta'm un poema

Aquest projecte ha sorgit de la mà d'un grup d'artistes locals i de persones enamorades de la poesia i de l'art en general. Després d'una reunió d'amics es va plantejar la possibilitat de llegir poesia des d'una nova dimensió, omplint els carrers del poble de Xaló, fusionant paraula i imatge, escriptura i representació visual. Tots junts han triat els versos i després el pintor o la pintora ha plasmat la seua peculiar visió de les paraules. Tot i que mai havien pintat un mural, només calia buscar la paret adequada, demanar permís al propietari o a la propietària i endavant. Pista lliure a la imaginació i a la creativitat que, a més, ha servit per embellir el poble. Maria Moragues ha cedit una de les parets de sa casa per pintar un dels murals i indica que «m'encanta aquest projecte perquè el poble està molt més bonic. Dona molta alegria i els anime a continuar».

La idea primera era buscar autors de poemes que feren referència a Xaló o la Vall del Pop «però, poc a poc, hem eixamplat la nòmina i ara estem oberts a tothom», comenta Glòria Piella. A més, afegeix que «amb els murals no es busca tant la gran bellesa d'un artista sinó, més aviat, que la gent pugui tindre el seu lloc on poder expressar-se».

Sols cal aprofitar aquesta invitació i fer de Xaló una ruta artística trepitjant els seus carrers. El passeig paga la pena i no costa diners.

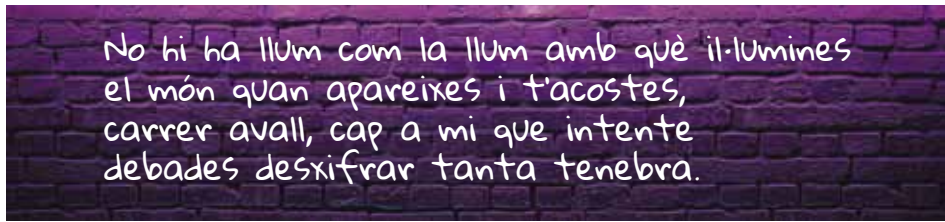
La idea primera era buscar autors de poemes que feren referència a Xaló o la Vall del Pop «però, poc a poc, hem eixamplat la nòmina i ara estem oberts a tothom», comenta Glòria Piella. A més, afegeix que «amb els murals no es busca tant la gran bellesa d'un artista sinó, més aviat, que la gent pugui tindre el seu lloc on poder expressar-se».

- a) En quin poble s'ha dut a terme el projecte «Pinta'm un poema»?
- b) Quantes parades té el recorregut literari pels carrers d'això poble?
- c) Qui va iniciar aquest projecte?
- d) Explica en què consisteix el projecte «Pinta'm un poema».
- e) Què pensen els veïns sobre eixa experiència?

3. Llig en veu alta aquest fragment d'una poesia de Marc Granell. Després, observa la representació visual del poema i respon les preguntes que es plantegen.

Marc Granell

- De què parla el poema?
- Què et suggereix o et fa sentir?
- La representació visual t'ha ajudat a entendre'l? Per què?

4. **LEO** Per parelles, trieu un d'aquests poemes i seguïu els passos següents:

La tendresa

La tendresa
el prec de la mirada
la captura d'un sospir
el preludi d'un bes
del primer bes
una abraçada plena de mans
que abracen plenes de dits
que abracen
un somriure –el teu–
el meu nom dins de la teua veu
el darrer sospir que se'n escapa
una caiguda de parpelles
la tendresa.

Mercé Climent

Final de curs

Rieu i balleu
al pati de l'escola.
El curs s'acaba.

Us servirà de res
el que heu après?
Avui no sé què dir-vos.

Jo us voldria lliures
i amb fam de justícia
però sovint, el món,
ens va a la contra,
ja tindreu temps d'entendre-ho.

Rieu i balleu.
Teniu l'estiu a les mans
i els somnis nus.

M'agrada imaginar
que un dia, potser,
recordareu
un gest, una paraula,
d'aquella mestra
que tant se'n preocupava,
i somriureu,
amb cert enyor,
donant, sense saber-ho,
sentit al nostre ofici.

Vicent Almela

Les ciutats

Quan es giten de nit, ja fatigades,
les ciutats fan pudor a gasolina.
Tanquen a poc a poc els ulls i amaguen
sota llençols de greix la pell ferida.

Les ciutats tanmateix no dormen. Callen
i esperen amb espant l'aspra embranzida
de cotxes, camions, crits i sabates,
que serà com el gall que obri el nou dia.

Les ciutats estan tristes i gastades,
farcides de soroll, de brutícia.
Són enormes taüts plens de fantasmes
sense cel, ni capvespre, ni migdia.

Marc Granell

- ✓ Feu una lectura oral del poema seleccionat i compartiu les idees que expressa el poema.
- ✓ Busqueu imatges o fotografies que representen allò que explica el poema.
- ✓ Expliqueu oralment la tria de les imatges o fotografies a la resta de la classe.

Si el món fos...

Si el món fos escrit en llapis,
podria esborrar la lletra
que vol ferir;
podria esborrar mentides
que no cal dir;
n'esborraria l'enveja
que porta mals;
n'esborraria grandeses
de mèrits falss...
Però és escrit en tinta
de mal color:
el color brut de la guerra
i del dolor.

Qui voldria escriure un nou món
més just i net?

Potser que tu i jo ho provéssim,
ben valents, lletra per lletra,
des del nostre raconet...

Joana Raspall

2. VERS L'AIGUA

1. [CE] Llig i contesta les preguntes:

ODS 14. Vida submarina

Els oceans, per la seua composició i característiques, garanteixen l'estabilitat climàtica i permeten que la Terra siga un planeta habitable.

A més, proveeixen d'aliments i altres productes la meitat de la població del món. Tot i això, les grans masses d'aigua, mars i oceans, es veuen sotmeses a una intensa pressió. Els oceans reben grans quantitats de contaminants, principalment des de terra ferma (químics, sobretot de l'agricultura, i plàstics de tota classe, entre d'altres), i pateixen una sobreexplotació dels recursos pesquers.

L'ODS 14 aborda els greus problemes que afecten els mars i els oceans. Es tracta de protegir i gestionar de manera sostenible els ecosistemes marins i costaners, amb la perspectiva de conservar almenys el 10% de totes aquestes àrees. D'altra banda, s'ha de poder preservar la pesca impulsant sistemes pesquers que fomenten la capacitat de regeneració dels ecosistemes.

<https://www.diba.cat/web/ods/vida-submarina>

- És important l'aigua per a la supervivència de l'ésser humà? Per què?
- Quins problemes tenen els mars i els oceans?

- Com diu el poema de Josep Piera, l'aigua és vida. Per tant, com podem contribuir a assolir l'ODS 14? En grups, elaboreu un llistat amb distintes accions que ajuden a respectar la vida submarina i poseu-les en comú amb la resta de la classe.

L'aigua és vida

L'aigua és vida,
 diu la lluent riulla del riu.
 L'aigua és vida,
 remoregen les copes dels àlbers de la ribera.
 L'aigua és vida,
 canta neta i transparent la séquia.
 L'aigua és vida,
 somia l'ombra amable que m'acompanya.
 L'aigua és vida.

M'hi assec. Escolte:
 L'aigua és vida,
 l'aigua és vida...
 I sent als llavis la lluna
 que m'ofereix tèbia i dolça
 l'olor gustosa de l'herba-sana.

Una veu fresca de dins em diu:
 l'aigua és vida.

Josep Piera

3.1. ORTOGRAFIA I FONÈTICA

3.1.1. La esse sorda i la esse sonora

Per a distingir els fonemes /s/ (esse sorda) i /z/ (esse sonora) parem atenció a la seua sonoritat.

Representem la **esse sonora** amb les grafies **z** i **s** en aquestes situacions:

- A principi de paraula i entre consonant i vocal escrivim **z**: *zebra, Zuric, zoom, onze*.
- Escrivim **s** entre vocals: *casa, tendresa*.

Per a representar la **esse sorda** utilitzem les grafies **s**, **ss**, **c** i **ç**:

- Escrivim **s** a principi i a final de paraula, entre vocal i consonant i després de consonant: *calces, segons, esbós, inserir*.
- Escrivim **ss** entre vocals: *supressió, pessic*.
- S'escriu **c** davant de les vocals **e** i **i**: *cel, cirera*.
- Escrivim **ç** a final de paraula i davant de les vocals **a**, **o** i **u**: *traçat, braços, forçut, esquinqç*.

Fixeu-vos en les regles ortogràfiques següents que heu de tindre en compte quan representeu en l'escriptura la esse sorda o la esse sonora:

Escrivim SS	
En les terminacions -gressió , -missió i -pressió	<i>agressió, emissió, opressió</i>
En els mots femenins acabats en -essa	<i>abadessa, duquessa</i>
En els sufixos -assa , -issa , -ussa i -dissa	<i>barcassa, frontissa, escaramussa, trencadissa</i>
En el sufix superlatiu -íssim	<i>baratíssim, boníssim</i>

Escrivim S	
En els mots femenins abstractes acabats en -esa	<i>vellesa, grandesa, pobresa...</i>
En els gentilicis	<i>francés, francesa, francesos, franceses...</i>
En els adjectius acabats en -ós	<i>blavós, blavosa, blavosos, blavoses</i>
En els participis acabats en -s	<i>confós, confosa, confosos, confoses</i>
En les terminacions en vocal + si	<i>èmfasi, hipòtesi, crisi, tuberculosi, anacrusi...</i>
En els mots femenins acabats en -sió	<i>adhesió, difusió, precisió...</i>
En els compostos i derivats de dins , trans , fons	<i>endinsar, transitar, enfonsar...</i>

1. **Classifica les paraules següents segons el so de la grafia destacada:** *co*sina, de-*pò*sit, paï*s*os, pre*s*ó, bot*z*ina, cla*s*se, al*z*ina, endin*s*ar, plaça, ta*s*sa, dolç*o*r, br*u*sa, pa*c*ient.

2. Completa les paraules següents amb la grafia corresponent.

dimi__ió rique__a grandí__im difo__a tran__acció
 deci__ió angle__os alcalde__a pelu__a anàli__i

3. En el fragment que tens a continuació hi ha diferents errades en les grafies que representen el so de la esse sonora i sorda. Identifica-les i modifica-les.

Quina mala nit que he pasat i, pel que es veu, he fet pasar!... No s'hi vall!, tan de categoria que m'ha-
 via sentit aquests últims dies; sí!, tan bé que, quan Manel tornava de la Plaza, m'armava de valor i
 li demanava que em baixara a la ssaleta: d'eixa manera em podia donar la satisfacció de vore'ls a
 tots junts unes horettes al dia encara que fora, sopar i, en acabant, mirar una miqueta la tele... Però
 anit, al cap d'una mitja hora d'haver pujat cap amunt –al llit–, va i comenze a trobar-me malament
 i a notar que el meu cos es nega a pair ni una engruna del menjar que li han donat –per sert, un
 bullidet molt rebò que havia fet la menuda i un trosset de lluz–..., i jo, calladeta. Vola una altra mitja
 hora i, allò, que va de mal en pitjor: em cent l'esstómac a punt d'esclafir, com si en lloc del platet de
 bullit m'hagueren embotit un bou zenser i no hi haguera sobrat espai ni per a l'aire d'alenaar.

QUEROL, Jordi: *Quan bufa el ponent*. València, Tabarca Llibres, 2009 (adaptació)

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. El subjecte. Tipus

Com ja sabeu, el **subjecte** és la persona, objecte, idea o animal de què es parla, és a dir, qui fa l'acció que indica el predicat. La funció del subjecte la fa un **sintagma nominal (SN)**. El nucli del sintagma nominal és un nom. Ex. *Ma mare*.

En aquesta unitat treballarem les distintes classes de subjecte que existeixen:

- ✱ **Subjecte lèxic:** apareix escrit en l'oració. Ex. *Àngela i Anna són amigues des que tenien dos anys.*
- ✱ **Subjecte el·líptic:** es pot sobreentendre pel context de l'oració, no apareix escrit. Ex. *Anireu a jugar a casa de Pablo? (Vosaltres)*

COMPTÉ!

Quan trobem una oració que no té subjecte i només té predicat parlem d'**oracions impersonals**. Alguns exemples són oracions que estan formades amb **verbs metereològics** (*ploure, nevar*) i amb el verb **haver-hi**. Ex. *Demà nevarà / Hi ha molta gent.*

3.2.2. Estructura del subjecte

L'estructura del subjecte és la següent:

1. **Sintagma nominal**: el nucli del subjecte és un nom, que pot anar acompanyat per un determinant i un complement del nom. Ex. Un amic de mon pare.
(det) (nom) (CN)
2. **Pronom personal fort**: jo, tu, ell/ella, nosaltres, vosaltres, ells/elles. Ex. **Ella** és molt simpàtica.

El subjecte ha de **concordar** sempre en **gènere** i **nombre** amb el predicat de l'oració. Ex. *Joan i Albert són amics* (masculí i plural).

4. Subratlla el subjecte de les oracions següents.

- a) L'altre dia anàrem Pere i jo a jugar a la platja.
- b) Vos agrada més l'assignatura de matemàtiques o la de ciències?
- c) El germà de mon pare ha ballat molt en la celebració.
- d) El meteoròleg de televisió ha dit que demà plourà.
- e) Laura no sap el que diu.

5. Canvia el subjecte de les oracions següents. Has de tindre en compte la concordança amb el predicat.

- a) Els corredors finalitzaren la carrera molt cansats.
- b) Maria va comprar fruita boníssima.
- c) Els amics de ma mare són molt simpàtics.
- d) L'amic de Laura prepararà la festa de graduació de l'institut.
- e) El fill s'assembla més al pare que a la mare.

6. Relaciona el subjecte segons l'estructura corresponent. A continuació, proposa un predicat per a cada subjecte.

a) Nom	1) L'amic de Pere
b) Det. + nom	2) Andrea
c) Det. + nom + CN	3) Nosaltres
d) Pronom	4) El gos

7. Digues si les oracions següents són impersonals o si tenen subjecte el·líptic.

- a) Hi ha poca gent en la reunió.
- b) Demà anirem a casa de l'amiga de ma mare.
- c) Vau dinar bé o, pel contrari, no tornareu al mateix restaurant?
- d) La setmana que ve plourà de dilluns a dimecres.
- e) Han acabat la carrera molt cansats.

3.3. LÈXIC

3.3.1. Els refranys i les frases fetes

Els **refranys** són oracions que tenen un origen antic, dels quals es desprén un **ensenyament**. Generalment, els refranys estan formats per dos parts separades per una pausa, les quals solen rimar. Ex. *A cavall regalat no li mires el dentat* (si et regalen alguna cosa, no li mires els defectes). *Després de mort, ni vinya ni hort* (el que s'haja de fer, s'ha de fer en vida). *A l'ase que no conegues, no li toques les orelles* (amb els desconeguts s'ha d'anar amb mirament).

Les **frases fetes** són oracions que no poden tindre variacions i el significat de les quals no es correspon amb el significat dels seus components per separat, sinó que tenen un **sentit figurat**. Ex. *Ser un somniatruïtes* (persona visionària), *anar fent* (viure o subsistir d'una manera normal), *estar com el gat i el gos* (barallar-se seguit dos persones).

8. Relaciona les frases fetes amb el seu significat.

a) Fer la mona.	1) Estar boig.
b) Enfilarse per les parets.	2) Fer el ridícul.
c) Estar tocat del bolet.	3) Veure's incapaç d'afrontar la més mínima dificultat.
d) Ofegar-se en un got d'aigua.	4) Enfadar-se molt.
e) Anar xafant ous.	5) Separar-se.
f) Partir peres.	6) Caminar molt lentament.

9. Digues quines de les oracions següents són frases fetes o refranys. Per què? Les pots explicar?

- Fer cabal.
- Amic en la necessitat és amic de veritat.
- Any de malalts, guany de metges.
- Estar dat i beneït.
- Tindre el cul pelat.
- Faena feta no fa nosa.
- Ser el peix que es mossega la cua.
- Qui no vulga pols que no vaja a l'era.

10. Relaciona la primera part del refrany amb la segona part corresponent.

a) A la taula i al llit	1) és ben mirat.
b) Al gos flac	2) tots calbs.
c) D'ací a cent anys	3) no mossega.
d) El ben parlat	4) al primer crit.
e) Gos que lladra	5) tot són puces.

11. Busca i tria una frase feta. Després, fes-te una fotografia interpretant la frase feta triada. La resta de companys i companyes ha d'endevinar-la i explicar el significat.

Ser la pera

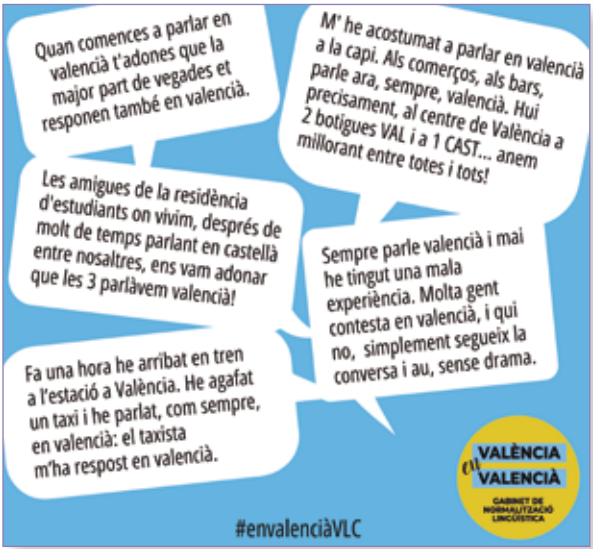
1. LA FIDELITAT LINGÜÍSTICA

Hi ha dos actituds lingüístiques ben oposades. Per una banda, hi ha el valencianoparlant que no vol cedir, el que es manté ferm a l'hora de canviar de llengua; i per l'altra, el que un dia es va creure que era de bona educació canviar de llengua i ho fa. El valencianoparlant del primer tipus fa tot el que pot, potser massa, perquè malgrat que hi pose tota la seua energia, no podrà compensar mai el greuge que causen els que canvien de llengua per ser amables.

<https://www.nuvol.com/llengua/5-claus-per-no-canviar-de-llengua-279684> (adaptació)

La fidelitat lingüística fa referència al fet de mantindre l'ús de la pròpia llengua amb totes les persones que ens puguen entendre i canviar a una altra llengua únicament quan és imprescindible.

1. Llig aquests comentaris sobre l'ús del valencià a la ciutat de València i amplia la llista amb altres experiències positives que hages tingut relacionades amb l'ús del valencià.

2. Per parelles, feu l'enquesta següent a una persona valencianoparlant sobre l'ús que fa del valencià en diferents situacions comunicatives. Després, debateu i feu una posada en comú sobre els resultats amb la resta de la classe.

- a) En quina llengua t'adreces a un desconegut?
- b) Utilitzes el valencià amb els companys de treball?
- c) Utilitzes el valencià en el transport públic, en els comerços, en el gimnàs, etc?
- d) Quina llengua parles en família?
- e) En quines situacions parles valencià i en quines no?
- f) Per què canvies de llengua?
- g) Sols canviar de llengua quan et dirigeixes a una persona estrangera?
- h) Si una persona es dirigeix a tu en castellà, en quina llengua li contestes?

3. Per parelles, proposeu almenys 5 consells per a no canviar de llengua.

5. LA POESIA VISUAL

En la poesia visual, l'art plàstic, les imatges o les formes pictòriques defineixen el poema i a l'inrevés, convertint-se en un híbrid curiós i, sobretot, molt visual. Els exemples poden anar des d'un cal·ligrama o *collage* elaborat a partir de versos d'un escrit fins a una imatge pictòrica o escoltòrica que per si sola defineix la intenció del poema.

Els orígens de la poesia visual cal buscar-los en els cal·ligrames atribuïts al poeta grec **Simmias de Rodas** cap a l'any 300 a.C.

Més tard, amb les primeres avantguardes d'inicis del segle xx, la poesia visual es va popularitzar. Destaquen dos corrents:

- El **futurisme** fou un corrent artístic sorgit el 1909 a Itàlia. El seu objectiu era reinventar la vida a través dels colors i centrar-se en la modernitat. La poesia visual sorgirà, llavors, com una nova font d'inspiració a través del **collage**. Destaca l'autor Filippo Tommaso Marinetti que amb el seu **Manifest del Futurisme**, publicat al diari **Le Figaro** de París, volgué trencar amb tota la història de l'art passada.

Els temes dominants van ser la màquina i el moviment, repetint la mateixa imatge, com si fora una seqüència fílmica, anomenada «simultaneisme».

COLLAGE: Tècnica artística que consisteix a ajuntar i encolar sobre un suport fragments de materials heterogenis, com ara retalls de diari o teixits.

- El **cubisme** és un altre corrent artístic sorgit el 1907 a París. Aquest corrent es caracteritza per l'aplicació de diverses perspectives o per l'ús de formes geomètriques i colors en la pintura, mentre que en la literatura destaca el **cal·ligrama**.

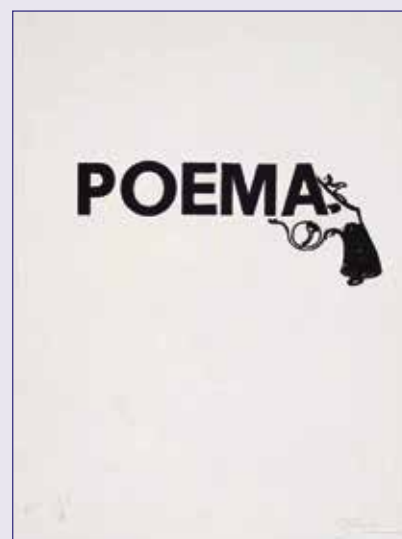
CAL-LIGRAMA: És un text, de vegades tan sols una frase o paraula, on la tipografia o la cal·ligrafia representen el contingut del poema. Les paraules que componen el poema dibuixen o formen un personatge, un animal, un paisatge o qualsevol objecte imaginable.

Cal·ligrama de Joan Salvat-Papasseit

També cal fer referència al **poema objecte**, que és una creació artística que consisteix a fer un poema visual, però el seu suport no és el paper sinó l'objecte quotidià del qual la gent ja en té referència. Destaquen en aquest camp Joan Brossa, Guillem Viladot, Carles Cano i Xavier Canals, entre d'altres.

Amb l'arribada del segle XXI i la consolidació de les noves tecnologies, la poesia visual ha passat a ser coneguda també com **ciberpoesia**, és a dir, poesia electrònica o poesia digital, on predomina la funció estètica del llenguatge, amb l'ús de recursos tecnològics com l'hipertext, amb la creació d'hipervincles, l'animació bidimensional o tridimensional fins arribar a la realitat virtual.

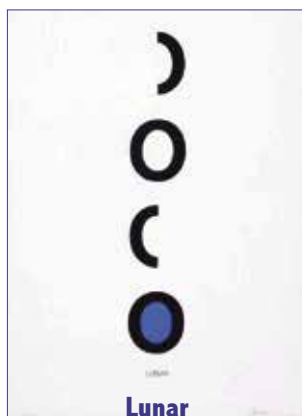
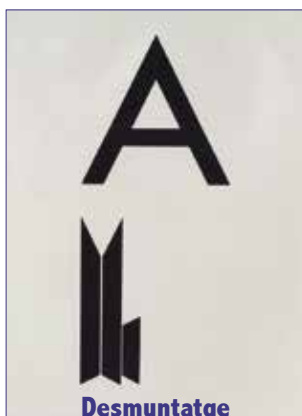
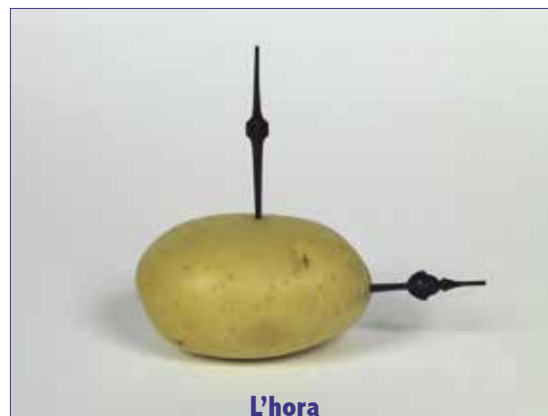
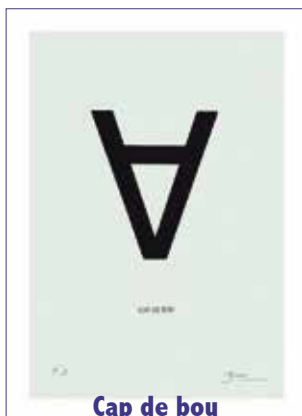

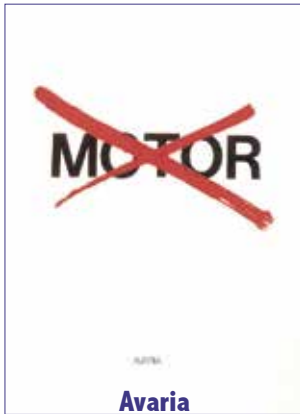
Fundació Joan Brossa

1. Elabora un *collage* que incloga informació sobre la vida i l'obra dels autors Joan Brossa, Carles Cano o Guillem Viladot. Podeu usar qualsevol material.

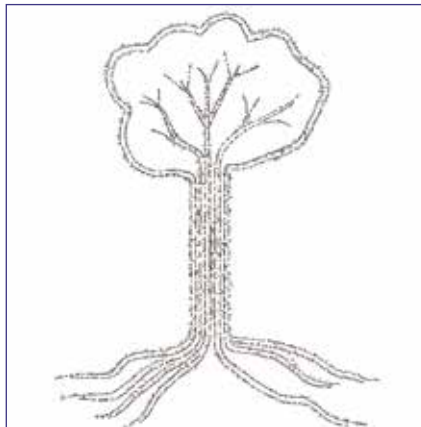
2. **[EO]** Per parelles, observeu aquests poemes de Joan Brossa i contesteu les preguntes següents. Després, compartiu les respostes amb la resta de la classe.

- Què observeu? Com és cada proposta?
- Què identifiqueu? A què s'assembla?
- Vos recorda alguna cosa que coneixeu?
- Per què creieu que els poemes tenen aquests títols?
- Quin títol alternatiu els posaríeu? Per què?

3. Observa els següents cal·ligrames de Guillem Apollinaire i d'Andrés Marín Jarque i digues quina imatge representen. Després, compon un cal·ligrama sobre la sostenibilitat, la pau o la igualtat.

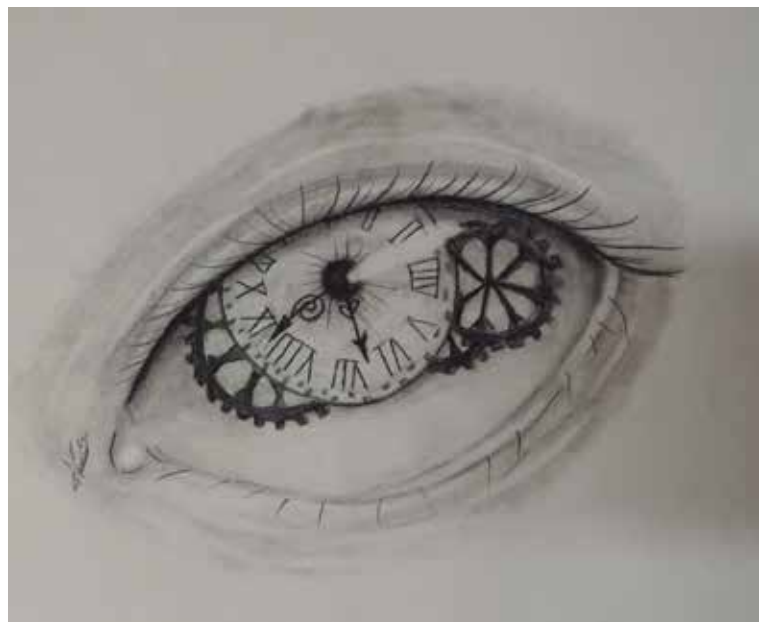

Cal·ligrama de l'arbre
(Museu Etnològic de València)

Cal·ligrama d'Apollinaire

4. Mira aquesta imatge, es pot considerar un poema visual? Interpreta el seu significat i digues què vol transmetre.

Imatge de Núria Bertomeu (alumna de 2n de batxillerat)

6. POESIA AMB OBJECTES

En aquesta unitat heu treballat la poesia i també heu pogut veure que aquest gènere literari ho engloba tot perquè quan parlem de poesia, parlem de la paraula, de la imatge, de l'objecte, de la forma, etc. És a dir, la poesia pot ser escrita, però també l'entendem com a poesia visual o com un poema objecte.

Per tot això, vos proposem la creació d'un **poema objecte** i caldrà que seguïu els passos que es detallen a continuació:

PAS 1

Fixeu-vos en el procés de creació dels poemes objectuals de Joan Brossa:

A través de la manipulació d'aquests dos objectes d'ús quotidià (una baralla de cartes i un cademat), Joan Brossa crea un poema titulat «Sense atzar».

- ✓ *Títol: «Sense atzar»*
- ✓ *Material utilitzat: Una baralla de cartes i un cademat.*
- ✓ *Descripció: Les cartes de la baralla apareixen subjectades per un cademat.*
- ✓ *Interpretació: Les cartes són un joc d'atzar, però com estan subjectades pel cademat no se sap si guanyes o perds, si tindràs bona o mala sort perquè tot això depèn de l'atzar. Una altra interpretació és que l'atzar no existeix, sinó que tot depèn del destí.*

PAS 2

La temàtica. Per parelles, penseu en allò que voleu expressar i feu-vos unes quantes preguntes:

- ✓ De què voleu parlar?
- ✓ Quina idea voleu transmetre?
- ✓ Què voleu defensar o denunciar?

PAS 3

La pluja d'idees. Una vegada heu elegit la temàtica del poema, realitzeu un llistat d'objectes d'ús quotidià i després trieu-ne almenys dos per tal de realitzar el poema objecte. Potser siga útil descriure els objectes (forma, funció, material, etc.) abans de fer-ne la tria.

PAS 4

La creació del poema objecte. Una vegada decidits els objectes, els manipuleu, els poseu un títol que els representen i ja teniu el poema. Després, ompliu la fitxa següent sobre el poema creat:

- ✓ *Títol:*
- ✓ *Material utilitzat:*
- ✓ *Descripció:*
- ✓ *Interpretació:*

PAS 5

L'exposició. Podeu muntar en l'aula o el vestíbul de l'institut una exposició dels poemes objecte que heu creat. També podeu elaborar un catàleg de l'exposició amb les fotografies dels poemes objecte acompanyades de la fitxa amb la informació de cada poema. Fixa't en l'exposició realitzada per un institut de la Llosa de Ranes.

Exposició

**«La poesia és un joc on, sota una realitat aparent, n'apareix una altra d'insospitada»,
Joan Brossa**

1. En parelles, observeu els llistats de paraules clau en les imatges que teniu a continuació i seguïu els passos següents:

- En primer lloc, cada membre de la parella redactarà oracions utilitzant aquestes paraules.
- Després, reviseu conjuntament aquestes oracions per tal de fer les matisacions corresponents.
- Finalment, poseu-les en comú amb la resta de la classe i obtindreu el resum de la unitat.

ESSE

- ✓ sorda
- ✓ sonora
- ✓ z i s
- ✓ s. ss. c i ç

SUBJECTE

- ✓ lèxic
- ✓ el·líptic
- ✓ impersonal
- ✓ estructura

REFRANYS I FRASES FETES

- ✓ oracions
- ✓ ensenyament
- ✓ sentit figurat

POESIA

- ✓ poema visual
- ✓ futurisme i cubisme
- ✓ cal·ligrama i collage
- ✓ poema objecte
- ✓ avantguardes

FIDELITAT LINGÜÍSTICA

- ✓ llengua
- ✓ valencianoparlant
- ✓ situacions comunicatives
- ✓ actituds

2. Si hagueres de resumir els continguts de la unitat en una idea, en una paraula i en una frase, quina seria?

IDEA

PARAULA

FRASE

